

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Mgr. Marek Minčíč

Horný Zemplín verzus Orava

Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe

Prešov
2014

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11,
850 01 Bratislava

Autor OPS/OSO: Mgr. Marek Minčič

Kontakt na autora: ZŠ P.O. Hviezdoslavova 985/20, Snina
marek.mincic@gmail.com

Názov OPS/OSO: Horný Zemplín verzus Orava

Rok vytvorenia 2014

OPS/OSO: IX. kolo výzvy

Odborné stanovisko vypracoval: PaedDr. Alica Dragulová, PhD.

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor. Text neprešiel jazykovou úpravou.

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe/osvedčená skúsenosť odbornej praxe bola vytvorená z prostriedkov národného projektu Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnancov.

Projekt je financovaný zo zdrojov Európskej únie.

Kľúčové slová

exkurzia, Horný Zemplín, región, Orava, Oravský hrad, kooperatívne vyučovanie, skupinová práca, Snina, Sninský kaštieľ, SWOT analýza, prezentácia

Anotácia

OPS predkladá projekt Horný Zemplín verus Orava. Cieľom projektu je spracovať základný prehľad regiónov o ich demografických faktoch (stavba a zloženie obyvateľstva), prírodných podmienkach (turistických atrakciách), priemysle (možnosti zamestnania) a celkovej atraktivite regiónu vyplývajúcej z možnosti návštev turistických lokalít, historických pamiatok, kultúrnych podujatí, možnosti vzdelávania. Výsledkom je komparácia týchto dvoch regiónov resp. ich úrovne rozvoja, faktorov, ktoré rozvoj ovplyvňujú atď. Regióny boli vybrané z dôvodu ich polohy, t.j. okrajové regióny Slovenska a ich rozvoj môže byť do značnej miery ovplyvnený práve ich polohou (vzdialenosť, nedostatočné dopravné spojenie, migrácia obyvateľstva a iné.).

Akreditované programy kontinuálneho vzdelávania

Geografická exkurzia v edukačnom procese	62/2010-KV
Regionálna výchova - voliteľný predmet v školskom vzdelávacom programe na ZŠ	63 /2010
Environmentálna výchova vo vyučovacom procese	1227/2013-KV

OBSAH

ÚVOD	5
1 PROJEKTOVÉ VYUČOVANIE.....	7
1.1 Charakteristika projektového vyučovania.....	7
1.2 Organizačné formy v projekte „Horný Zemplín verzus Orava“	10
1.3 Metódy použité v projekte „Horný Zemplín verzus Orava“	15
2 PROJEKT HORNÝ ZEMPLÍN VERZUS ORAVA.....	17
2.1 Opis projektu Horný Zemplín verzus Orava.....	17
2.2 Úlohy v projekte	22
2.3 Exkurzia na Oravský hrad.....	29
2.4 Rozbor záznamového hárku exkurzie.....	30
3 MOJE OVERENÉ SKÚSENOSTI A ODPORÚČANIA.....	34
3.1 Skúsenosti a odporúčania – úlohy.....	34
3.2 Skúsenosti a odporúčania – exkurzia.....	34
ZÁVER	35
Zoznam bibliografických zdrojov.....	37
Zoznam príloh	39

ÚVOD

Tradičná štruktúra vyučovacieho procesu predstavuje často receptívne učenie s extrémnym hromadením poznatkov, ktoré projektové vyučovanie považuje za nežiaduce. Práve takýto prístup k osvojovaniu poznatkov spôsobuje u žiakov neoblíbenosť vyučovacích predmetov, je preto prirodzené, že ak nie celé vyučovanie, tak aspoň jeho časť by mala byť realizovaná v reálnom prostredí, kde by mohli žiaci nadobúdať poznatky a získať vlastnú skúsenosť (Ujhelyiová, Z., 2001).

Žiaci sa učia vnímať predmety a javy priamo v ich prirodzenom prostredí, majú možnosť hľadať rôzne detaily a súvislosti, ktoré by im v abstraktnom ponímaní pri učení sa v triede mohli uniknúť. Priamo v lokalite môžu analyzovať rozdielne typy krajiny, prírodného prostredia, či rôzne typy vplyvov činnosti človeka. Jedným zo zámerov je aj zvýšenie národného a kultúrneho povedomia a vlastenectva, pričom zámer reaguje na celkovo nízku úroveň znalostí žiakov o krajine, v ktorej žijú.

Táto OPS opisuje projekt Horný Zemplín verzus Orava, v ktorom žiaci prostredníctvom viacetapovej projektovej činnosti (žiackeho projektu) získavajú nové pohľady na regióny Slovenska, ich zaujímavosti. Zároveň spoznávajú bližšie svoj domovský región. Cieľom žiackeho projektu je porovnať obidva regióny na základe spracovania základného prehľadu regiónov o ich demografických faktoch (stavba a zloženie obyvateľstva), prírodných podmienkach (turistických atrakciách), priemysle (možnosti zamestnania) a celkovej atraktivite regiónu vyplývajúcej z možnosti návštev turistických lokalít, historických pamiatok, kultúrnych podujatí, možnosti vzdelávania. Výsledkom je komparácia týchto dvoch regiónov resp. ich úrovne rozvoja, faktorov, ktoré rozvoj ovplyvňujú atď. Regióny boli vybrané z dôvodu ich polohy, t.j. okrajové regióny Slovenska a ich rozvoj môže byť do značnej miery ovplyvnený práve ich polohou (vzdialenosť, nedostatočné dopravné spojenie, migrácia obyvateľstva a iné.).

V prvej časti sa nachádza stručný popis projektového vyučovania vrátane charakteristiky použitých organizačných foriem v projekte a to z hľadiska počtu a rolí žiakov t.j. skupinového a kooperatívneho vyučovania a z hľadiska, kde výučba prebieha, popisujem klasickú vyučovaciu hodinu a exkurziu.

Druhá časť obsahuje konkrétny prehľad a rozbor jednotlivých úloh projektu, ktorého cieľom je vytvoriť obrazový materiál o oboch regiónoch. Žiaci prostredníctvom štyroch úloh postupne spracúvajú informácie v štyroch oblastiach: Geografické a prírodné podmienky regiónu, Demografia regiónu, Priemysel regiónu a Kultúra, vzdelávanie, rozvoj regiónu (atraktivita), ktoré prezentujú na spracovaných plagátoch a s ústnym komentárom. Na základe takto získaných informácií trieda spolu s učiteľom vypracuje SWOT analýzu, v ktorej žiaci hodnotia príležitosti, hrozby pre regióny, ako aj ich silné a slabé stránky. Navrhujú možné riešenia a nové postupy. Pri tejto aktivite sa fantázii medze nekladú, zvlášť vhodné je uplatnenie brainstormingu, ktorého výsledky sú vhodnými témami na spoločnú diskusiu a rozoberanie problému. Žiaci sa takto učia kriticky myslieť a vyhodnocovať reálny stav. Účelom je získať prehľad o regiónoch a zhodnotiť úroveň ich rozvoja, zároveň ich vedieť porovnať.

Súčasťou projektu je exkurzia do terénu a to konkrétne návšteva kultúrno-historickej pamiatky. V Snine v domácom prostredí bol predmetom nášho záujmu kaštieľ, ktorého

návšteva pre každého domáceho je doslova povinnosťou, nakoľko pamiatka po dlhých rokoch konečne prešla nákladnou (cca 1, 4 milióna eur) a kompletnou rekonštrukciou a minulý rok v júni bola konečne prístupná verejnosti. Na Orave bol predmetom nášho záujmu samozrejme Oravský hrad teda naša národná kultúrna pamiatka. Žiaci mali za úlohu počas návštev spracovať záznamový hárok, ktorý je súčasťou tejto OPS.

Čiastkovým cieľom je upevniť u žiakov zásady bezpečného cestovania a slušného správania v dopravných prostriedkoch, kultúrnych pamiatkach a pod.

Cieľovou skupinou OPS je:

Kategória pedagogických zamestnancov: učiteľ

Podkategória: učiteľ pre nižšie stredné vzdelávanie

Vzdelávacia oblasť: Človek a spoločnosť

Škola: základná škola (5. - 9.ročník), osemročné gymnázium (1.- 4.ročník)

Vyučovací predmet: geografia

Tematické celky: SLOVENSKO – Regióny Slovenska a možnosti ich rozvoja.

Medzipredmetové vzťahy: **biológia** – prírodné krásy, ochrana prírody, významné geologické lokality, fauna a flóra, **regionálna výchova** – Horný Zemplín, Orava, **environmentálna výchova** – ochrana životného prostredia, **zdravotná výchova** – prvá pomoc (zlomeniny, odreniny), **tvorba projektov** – spracovanie powerpointovej prezentácie.

1 PROJEKTOVÉ VYUČOVANIE

Projektové vyučovanie patrí medzi vyučovacie koncepcie, ktoré sú charakterizované najvyšším stupňom samostatnosti poznávacej činnosti žiakov. Je chápané ako komplementárny doplnok ku klasickému vyučovaniu, ktorý umožňuje prehĺbovať a rozširovať kvalitu učenia sa a vyučovania. Vychádza z presvedčenia, že obsah vzdelávania získava význam vtedy, ak sa včleňuje do ľudských skúseností, alebo ak sa používa pri spoločnej činnosti (Bajtoš, J., 2003).

1.1 Charakteristika projektového vyučovania

Projektové vyučovanie sa v prvom rade orientuje na žiaka, ktorý sa má učiť na základe svojich záujmov a potrieb. V súvislosti s projektmi sa stále viac zdôrazňuje tzv. konceptualizácia a pojmotvorný proces, teda, že svet poznania nie je len svetom akcie (praxe), ale aj svetom pojmov a metodológie myslenia.

Veľmi jednoducho by sa mohol projekt definovať ako prechod od myšlienky k činu, ktorý sa uskutočňuje na zodpovednosť žiaka a má konkrétny výstup. Ak sa ďalej hovorí o projekte, má sa na mysli vždy **žiacky projekt**. Je potrebné uviesť v čom spočíva rozdiel medzi projektom a problémovou úlohou. Projekt býva väčšinou širší a základný problém nie je v ňom osamotený, ale je spojený s celou radou dielčích problémov (krokov) a ich vyriešenie je predpokladom vyriešenia základného problému. Mnohí autori vôbec pojem projekt nedefinujú, hovoria priamo o **projektovej metóde**.

Projektová metóda je jedna z možností zvyšovania efektívnosti vyučovacieho procesu. Výraz projektová metóda môžeme použiť v učení vtedy, keď jednotlivec či skupina zámer uskutočňuje zmenou v jeho/ich vedomostiach, zručnostiach či zvykoch. Je to účelne organizovaný súhrn myšlienok zoskupených okolo praktických vedomostí smerujúcich k určitému cieľu. Je to navrhnutá úloha, ktorú môžeme predložiť žiakom tak, aby sa mu zdala životne dôležitá tým, že sa blíži k skutočnej činnosti ľudí v živote. Škola, ktorá využíva projektovú metódu, sa snaží čo najviac priblížiť potrebám a záujmom svojich žiakov so zreteľom na potrebu nových skúseností, poznatkov a schopností a potrebu vlastnej zodpovednosti za prácu. Umocňuje ju hlavne princíp „otvorenia školy“ – otvorenie poznania k ľuďom, k sebe. Podnety, s ktorými sa pracuje v projektoch, sú aktuálne tým, že pracujú v zmysle „tu a teraz“. Pochádzajú z blízkeho i širšieho spoločenského života. Na niektorých školách je zvykom, že do projektu je zapojené aj širšie okolie vrátane pomoci s prípravou a materiálovým zabezpečením (rodičia, ale aj iní ľudia, ktorí majú žiakom čo povedať). Namiesto izolovaných poznatkov a zručností, ktoré so sebou často nesie predmetové vyučovanie, projekty – projektová metóda, ktorej výstupom je **žiacky projekt**, ponúkajú celistvé poznanie. V projekte sa môžu vzájomne prepojiť a vzájomne obohatiť tie disciplíny, ktoré boli tradične považované za oddelené, vzájomne vzdialené. Rola učiteľa sa v projektovom vyučovaní mení z roly riadiacej na poradenskú, koordinačnú, riadiace aktivity sa presúvajú na žiaka samotného. Projekty ponúkajú celkom prirodzene možnosť učiť sa učiť. Dá sa tiež realizovať projekt zameraný na vlastné učenie.

Kilpatrick (1918) stanovil pre projekt štyri podstatné kritériá:

1. v učebnom projekte majú žiaci určitý vplyv na výber, prípadne bližšiu definíciu témy,
2. projekt súvisí s mimoškolskou činnosťou,
3. projekt predpokladá, že žiaci na ňom pracujú z vlastného záujmu, bez vonkajšej motivácie a práca na projekte ich baví,
4. projekty vedú ku konkrétnym výsledkom.

Žiacky projekt začal plniť dôležitú úlohu vo vyučovacom procese a v rozvoji osobnosti žiaka.

Druhy žiackych projektov

Žiacke projekty môžeme klasifikovať podľa rôznych kritérií (Michalová, J., 2012):

podľa vyučovacích predmetov:

- predmetové – napr. geografické (obsahujú geografické pojmy, vzťahy medzi nimi, experimenty, geografické analýzy a syntézy, aplikácie na konkrétnych príkladoch...)
- interdisciplinárne (medzipredmetové – projekty, ktoré presahujú obsah geografie alebo riešia problémy z každodenného života geografickými prostriedkami...)

1. podľa dĺžky trvania projektu

- krátkodobé (niekoľko vyučovacích hodín, jeden alebo viac dní)
- dlhodobé (niekoľko týždňov, mesiacov, rokov)

2. podľa stupňa kooperácie

- individuálne
- skupinové
- kombinované

3. podľa počtu účastníkov

- jednočlenné
- viacčlenné
- triedne
- celoškolské

4. podľa miesta realizácie

- školské
- mimoškolské
- kombinované

5. podľa využitia v jednotlivých fázach vyučovania

- motivačné
- expozičné
- fixačné
- diagnostické
- aplikačné

Typy žiackych projektov:

- **problémové** – úlohou je vyriešiť problém, napr. problém života,
- **tvorivé** – vytvoriť, navrhnúť niečo nové, originálne,
- **hodnotiace** – niečo posudzovať, hodnotiť, vypracovať kritéria hodnotenia,
- **nácvikové** – niečo si natrvalo osvojiť.

Štyri fázy žiackeho projektu:

1. **Zámer** – sem patrí samotný podnet a jeho spracovanie (nálada, náhoda, záujem, motivácia detí, znalosť detí, pohľad na učivo) a formulácia východiska, jadra problému, t.j. o čo vlastne pôjde.
2. **Plánovanie** – je vytýčenie základných tém a okruhov, určenie činností a prostriedkov, rozdelenie úloh skupinám, či jednotlivcom, časový plán a pod. V tejto etape preberajú iniciatívu žiaci, učiteľ vystupuje v úlohe konzultanta, poradcu.
3. **Realizácia** – predstavuje vlastné riešenie projektovej úlohy, návrh alternatív, výber optimálneho riešenia, spracovanie podkladov, dokumentácie. Realizujú ho deti, prejavuje sa ich aktivita, tvorivá činnosť, samostatnosť, komunikácia, učia sa spolupracovať, získavajú hodnotovú orientáciu, zodpovednosť a pod. Učiteľ je skôr v pozadí, ale môže podľa potreby zastávať rolu vodcu, organizátora, pomocníka, oponenta, rozhodcu a pod.
4. **Hodnotenie** – orientuje sa hlavne na detské hodnotenie priebehu celej akcie a prezentáciu jej výsledkov. Rovnocenne sa tu uplatňuje samozrejme i hodnotenie zo strany učiteľa (Ujheliyová, Z., 2001).

Hlavné princípy projektového vyučovania.

Podľa Valentu a Kasíkovej sa projektové vyučovanie opiera o nasledovné princípy:

- zreteľ k potrebám a záujmom žiaka,
- zreteľ k aktuálnej situácii,
- interdisciplinarita,
- sebaregulácia pri učení,
- orientácia na produkt,
- skupinová realizácia,
- spoločenská relevantnosť.

Najdôležitejšie výhody projektového vyučovania pre žiaka aj pre učiteľa:

- stimulácia motivácie,
- podpora kreativity,
- podpora samostatnosti,
- vytváranie študijných návykov,
- celková zmena vzťahu k predmetu a k štúdiu.

Kladné stránky projektového vyučovania:

- motivačná sila,
- blízkosť logike života,
- zamestnávanie a formovanie celej osobnosti,
- umožňuje kvalitatívnu formuláciu a individualizáciu vo vyučovaní,
- učí spolupracovať,
- učí diskutovať a formulovať názory,
- učí riešiť problémy,
- učí tvoriť, podnecuje intuíciu, fantáziu,
- učí hľadať informácie,

- má mravnú dimenziu (vnútorná disciplína, zodpovednosť, tolerancia, etika vedúceho a vedeného).

Záporné stránky projektového vyučovania:

- všetko musí byť premyslené, organizované a riadené,
- učiteľ musí citlivo odhadnúť mieru voľnosti a mieru zodpovednosti detí,
- učiteľ nemôže zabudnúť na vnútorný systém, ktorý tvoria poznatky jednotlivých vied, podľa toho musí odhadnúť mieru zaradenia projektu do výučby aj jeho obsah vzhľadom k systematike učiva,
- nerešpektuje zásadu postupnosti vyučovania poznatkov, zásadu primeranosti,
- je nutné voľne nakladať s časom na vyučovanie.

Hlavným a najväčším problémom, ktorý nie je stále vyriešený je hodnotenie výsledkov projektového vyučovania. Klasické metódy (test, písomná práca) sa dajú použiť len čiastočne, aby zistili získané znalosti, preto by sa malo uplatniť celkové slovné hodnotenie v zúčastnenej skupine (Šulcová, R. a kol., 2006).

1.2 Organizačné formy v projekte „Horný Zemplín verzus Orava“

Pre usporiadanie výučby sú dôležité dve hľadiská:

- **S kým a ako** učiteľ pracuje (výučba hromadná, individuálna, prípadne do akej miery sa darí výučbu individualizovať – výučba skupinová, párová, do akej miery je podporovaná spolupráca žiakov – výučba kooperatívna).
- **Kde** výučba prebieha (tradičná alebo špecializovaná odborná učebňa, prirodzené prostredie, domáce prostredie a iné.)

Všeobecná klasifikácia organizačných foriem:

1. podľa prostredia rozlišujeme:

- a) výučbu v triede
- b) výučbu v špecializovaných priestoroch školy (počítačová učebňa, laboratórium)
- c) výučbu mimo triedy (napr. v prírode, v múzeu)

2. podľa počtu žiakov

- a) frontálna (hromadná) forma výučby (učí sa naraz celá trieda)
- b) skupinová forma výučby
- c) individuálna forma výučby

3. podľa rolí žiakov

- a) kooperatívna forma výučby (spolupráca)
- b) individuálna forma výučby

– Žiacky projekt:

Podstatou tejto organizačnej formy je riešenie určitej úlohy komplexného charakteru – projektu, ktorý buď vychádza z praktických potrieb, alebo je s praxou úzko spätý. Projekt musí byť pre žiakov zaujímavý a natoľko významný, aby sa s jeho riešením mohli identifikovať, aby ich práca bavila a bola pre nich zmysluplná.

Otázky, ktoré pomôžu pri príprave žiackeho projektu:

- Akej téme sa chcete so svojou triedou venovať?
- Poznáte aktuálnu úroveň zručností a vedomostí, prevládajúce učebné štýly a klímu v triede?
- Čo sa majú žiaci naučiť realizáciou žiackeho projektu?
- Aký je hlavný cieľ a špecifické ciele žiackeho projektu?
- aký typ projektu pôjde?
- Aké zmeny ešte musíte urobiť, aby ste mohli realizovať projekt? (oslovenie odborníkov z praxe, kolegov, rodičov, pomôcky, úprava učebne ...)
- Koľko času očakávate na realizáciu projektu?
- Ako budete hodnotiť prácu žiakov? (kritéria splnenia úloh)
- Ako budú žiaci analyzovať/ hodnotiť svoju vlastnú prácu? (prezentácia, sebahodnotenie, spätná väzba, hodnotenie spolupráce ...)
- Ako zhodnotíte svoju činnosť pri žiackom projekte, či ste dosiahli, čo ste chceli? (napr. spätná väzba od kolegu ...)

Projektové vyučovanie vyžaduje aj dokumentáciu projektu a výsledkov učenia sa, ich prezentáciu v rámci školy i mimo nej (nástenky, postery, projektové mapy, vyrobené predmety, fotodokumentácia, videodokumentácia, prezentácia v PowerPointe a pod.). Sociálna psychológia z polovice 20. storočia potvrdila význam sociálneho učenia a učenia sa v skupine jednak pri rozvoji sociálnych vlastností jedinca, jednak vo výkonnosti detí v zmysluplnej tímovej práci. Ak zhrnieme, čo predstavuje projektová metóda, dospejeme k záveru, že táto metóda navodzuje:

- cielenú učebnú činnosť, premyslenú a organizovanú,
- vyhovuje potrebám a záujmom žiakov a pedagogickej organizácii učiteľa,
- činnosť koncentrovanú okolo určitej základnej idey,
- činnosť zameranú prakticky a smerujúcu k použiteľnosti v živote,
- činnosť prinášajúcu zmeny v celku osobnosti žiaka, zvlášť cestou skúseností,
- činnosti, za ktoré žiak preberá zodpovednosť (Valenta, Kasíková, 1993).

Každý žiacky projekt by mal mať vypracovaný **protokol** znázornený v tabuľke 1. Protokol dopĺňa vlastný žiacky projekt, ktorý obsahuje riešenie problému a dokumentáciu (Michalová, J., 2012).

Tabuľka 1 Protokol k žiackemu projektu

PROTOKOL		
NÁZOV PROJEKTU:		Typ a druh projektu:
Téma:		
Školský rok:	Termín konania:	Trieda:
Doba trvania projektu:		Miesto realizácie projektu:
Spolupráca:		
Ciele projektu (hlavný a špecifické):		
Obsah a úlohy:		
Poznámky:		

Prameň: MICHALOVÁ, J. 2012. Žiacke projekty v geografii alebo vo vlastivede. MPC
Bratislava. 2012. ISBN: 978-80-8052-420-3

– Skupinové vyučovanie:

Pre **skupinové vyučovanie** je charakteristické rozdelenie žiakov do skupín podľa rôznych hľadísk, napríklad podľa záujmu, druhu činnosti, náročnosti úloh a pod. Skupinu tvoria dvaja až siedmi žiaci. Môže vzniknúť odčítaním, náhodným alebo zámerným delením, podľa záujmu žiakov – spontánne. Práca v skupine zlepšuje priebeh učenia a využíva sa často najmä vo fáze precvičovania a upevňovania poznatkov a zručností.

Práca v skupinách je aktívna a dynamická. Ponúka príležitosť pre vzájomnú pomoc a podporu a vedie žiakov k osobnému zapojeniu do štúdia. Zároveň však od žiakov vyžaduje sebakontrolu. Činnosť je zábavná sama o sebe a zároveň v sebe skrýva obrovský potenciál. Vedie žiakov k tomu, aby prebrali za svoje učenie zodpovednosť, dáva im príležitosť navzájom sa lepšie poznať, pracovať v tíme, učiť sa počúvať jeden druhého a rešpektovať sa navzájom.

Výhody skupinovej práce:

Dobre zorganizovaná skupinová práca má veľký vplyv na osobnosť a hodnotový rebríček žiakov prostredníctvom nasledujúcich činností:

- Spoločné myslenie
- Schopnosť prispôbiť sa
- Spolupráca
- Argumentácia a presvedčanie
- Rešpektovanie ostatných, tolerancia iných názorov
- Pocit byť členom skupiny

Organizácia skupiny:

- Spolupráca členov skupiny.
- 3 – 5-členné skupiny môžu byť buď homogénne alebo heterogénne.
- Členovia skupiny pracujú na tej istej úlohe.
- Práca členov skupiny s rozličnými schopnosťami sa odlišuje obsahovo.

Tvorba skupín:

1. Čím väčšia je skupina,
 - tým je väčšia pravdepodobnosť správne uskutočnenej úlohy,
 - tým viac sa žiaci odvážia oponovať názorom - napr. učiteľa,
 - tým menej času nám bude trvať obísť všetky skupiny.
2. Čím menšia je skupina,
 - tým viac činností sa môže uskutočňovať,
 - tým menej bude tých, ktorí len pasívne prihliadajú,
 - tým rýchlejšie sa bude rozhodovať.

Spôsoby vytvárania skupín:

Skupina môže byť vytvorená náhodne, podľa výberu žiakov alebo vytvorená učiteľom. Aby ste neskôr dokázali dosiahnuť svoje didaktické ciele optimálne, musíte splniť všetky podmienky pre úspešnú spoluprácu:

- schopnosti a vedomosti,
- osobné sympatie,
- vyvážené zastúpenia pohlaví,
- etnické hľadisko.

Veľkosť skupiny:

Vhodné sú skupiny 2-5 členné. V skupine nad 4 členov je vhodné zvoliť jedného vodcu. Veľké skupiny (nad 7 členov) nebývajú veľmi výkonné. Ak neurčíme každému členovi konkrétnu úlohu, spravidla sa bude niekto len pasívne prizerať. Najmenšia skupina musí obsahovať aspoň troch členov, pretože menší počet členov by znamenal individuálnu prácu alebo prácu v dvojiciach. Ideálne sú skupiny, ktoré majú štyroch členov, pretože vtedy môže mať každý člen skupiny svoju vlastnú čiastočnú úlohu, navyše skupinu môžete v prípade potreby ľahko rozdeliť na dve dvojice. Skupiny, ktoré majú viac než 6 členov, sa veľmi ťažko riadia a organizujú, pretože niektorí žiaci sa môžu rozhodnúť nezapojiť do práce alebo dokonca budú vyrušovať ostatných.

Úlohy v rámci skupiny:

Efektívna spolupráca je založená na rovnomernom rozložení práce a spoločnej zodpovednosti. Môžete to dosiahnuť pridelením individuálnych úloh jednotlivým členom skupiny.

Keďže od žiakov spočiatku nemôžeme očakávať, že si samostatne zorganizujú prácu v skupine, je vhodné, aby úlohy (vedúci, zapisovateľ, kreslič a referent) rozdelil učiteľ. Takto ušetríte na jednej strane čas, na druhej strane máte záruku, že každé dieťa dostalo takú úlohu, ktorá je preň najvhodnejšia vzhľadom na jeho schopnosti. Napriek tomu je dobré, aby mali žiaci možnosti, aby si vyskúšali aj iné úlohy (napríklad žiak, ktorý zvyčajne zastáva vedúcu pozíciu, sa musí naučiť rešpektovať a spolupracovať aj vtedy, keď prácu riadi niekto iný, na druhej strane utiahnutí žiaci by si mali vyskúšať hovoriť pred ostatnými)(Burgetti, M. a kol. 2006).

Ako viesť činnosť v skupinách?

- Ak často pracujeme so skupinami, stojí za úvahu porozmýšľať o premiestnení lavíc.
- Určíme v skupinách **hovorca** a **zapisovateľa** (postupne by sa mali vystriedať všetci).
- Stanovme časový limit.
- Obchádzajme skupiny a kontrolujeme, či naozaj pracujú. V prípade, že skupina má problém, treba poradiť.
- Ak to nie je nevyhnutné, tak počas skupinovej práce nehovoríme k celej triede. Ak je to však nutné, prerušme prácu, zaistíme si pozornosť všetkých a hovorme stručne a jasne.
- Čas pri jednotlivých skupinách si zadel'me rovnomerne, prisadnime si ku žiakom, spolupracujme, ale nekritizujme.
- Po skončení práce požiadajme všetky skupiny, aby pred celou triedou prezentovali výsledky svojej činnosti.

- Kooperatívne vyučovanie

Je skupinovým vyučovaním, v ktorom sú zdôrazňované sociálne aspekty. Nejde iba o skvalitnenie tradičných postupov a foriem školskej práce, ktoré súvisia s cieľmi týkajúcimi sa oblastí vedomostí a zručností. Do popredia sa dostávajú sociálne – komunikačné kompetencie, celoživotné pravidlá (aktívne počúvanie, dôvera, pravdivosť, úcta, maximálne osobné nasadenie – výkon), súťaživosť je nahradzovaná spoluprácou. Hlavným cieľom je spolupráca žiakov ako rovesníkov.

Spolupráca je pri dosahovaní cieľov najdôležitejšia. Výsledky jednotlivca sú podporované činnosťou celej skupiny a celá skupina profituje z práce svojich členov. Základnými **pojmi** kooperatívneho vyučovania sú – **zdieľanie, spolupráca, podpora**. Medzi základné **znaky** patrí **vzájomná pozitívna závislosť, interakcia členov skupiny, osobná zodpovednosť, formovanie a využitie interpersonálnych zručností, reflexia skupinovej činnosti**.

Existuje veľa kooperatívnych výchovných a učebných metód (projektová metóda, diskusia, problémovo orientované a pozorovacie metódy atď.). Neexistuje žiadna správna kooperačná metóda, ale existuje niekoľko kooperačných techník, nemusíte sa držať len jednej metódy, môžete si vybrať takú, ktorá je vhodná pre danú pedagogickú situáciu a v inej situácii použiť zase inú.

– **Vyučovacia hodina - základná organizačná forma vyučovania**

Vyučovacia hodina je organizačná forma vyučovania, pri ktorej učiteľ pracuje v presne vymedzenom čase so skupinou žiakov v učebni. Výučba prebieha podľa stabilného rozvrhu hodín. Učiteľ pri výučbe využíva vhodné metódy, zásady, prostriedky, aby dosiahol stanovené výchovno-vzdelávacie ciele. Vyučovacia hodina trvá 45min. Výučba v triede resp. v PC učebni.

– **Exkurzia**

Exkurzie z didaktického hľadiska nie sú formou rekreácie, ale je to osobitná vyučovacia forma, teda špeciálny typ vyučovacej hodiny, ktorý sa uskutočňuje mimo rámca triedy a školy. Úlohou exkurzií je doplniť vyučovanie v triede demonštráciou názorných príkladov (Fraňo, J. a Antoník, V., 1974, s. 44).

Etapy exkurzie:

1. Príprava učiteľa:
 - vytýčiť cieľ,
 - premyslieť termín exkurzie, finančné náklady,
 - zabezpečiť dopravu, sprievodcu.
2. Príprava žiakov:
 - poznať cieľ exkurzie,
 - zadať úlohy pozorovania,
 - poučenie o správaní a bezpečnosti.
3. Vlastná exkurzia:
 - pozorovanie,
 - učiteľ nezasahuje do reči sprievodcu, dbá na bezpečnosť žiakov,
 - ak učiteľ sám robí komentár, musí sa dobre pripraviť, čo povie žiakom.
4. Zhodnotenie exkurzie:
 - zhodnotenie správania, disciplíny žiakov,
 - diskusia o exkurzii (po návrate v škole).
 -

1.3 Metódy použité v projekte „Horný Zemplín verzus Orava“

Aby žiak pochopil, ktoré metódy sú pre jeho učenie najefektívnejšie, musí mať možnosť stretávať sa s čo najväčším množstvom interaktívnych metód a klásť si otázky, ktoré mu objasnia procesnú stránku učenia sa. Obsah a proces by mal byť usporiadaný

v rovnováhe a žiak by mal disponovať integrovanými poznatkami z jednotlivých oblastí vzdelávania.

- **Participatívne metódy**

Participovať znamená zúčastniť sa na niečom, mať na niečom osobný podiel. Participatívne metódy využívajú prirodzené potreby každého človeka komunikovať s inými ľuďmi, a tak sa učiť. Patria sem: **dialóg a diskusia, situačné či prípadové štúdie, inscenačné metódy, brainstormingové metódy.**

- **Dialóg a diskusia**

Prebiehajú vo väčšej alebo menšej skupine. Učiteľ sa tejto aktivity môže zúčastňovať ako diskutujúci alebo facilitátor. Niektoré, predovšetkým čiastkové problémy si môže skupina vyriešiť aj bez učiteľa, ktorý je pozorovateľom. Diskusie môžu viesť k zvýšeniu individuálneho porozumenia, prípadne k dosiahnutiu skupinového konsenzu alebo je ich hlavnou témou riešenie konkrétnych problémov.

- **Brainstormingové metódy (burza dobrých nápadov)**

V metóde brainstormingu sa dôraz kladie na čo najrýchlejšie zhromaždenie a zapísanie nápadov, námetov, informácií. Cieľom je vyprodukovať čo najviac myšlienok v minimálnom čase. Brainstorming je prínosný v začiatkových fázach preberania jednotlivých tém, keď učiteľ potrebuje v krátkom čase zistiť, aké poznatky žiaci o daných skutočnostiach majú, prípadne aké informácie im chýbajú. Získané informácie môžu byť východiskom pre ďalšiu prácu učiteľa.

- **Kognitívne, zážitkové a skúsenostné metódy rozvíjania kompetencií**

Kognitívne metódy – využívanie rozumového spracovania informácií, ktoré sú sprostredkované výkladom inej osoby, prostredníctvom textov, inými médiami. Budujú na prechádzajúcich skúsenostiach a vedomostiach, nabádajú na riešenie problémov, hľadanie súvislostí, analyzovanie...

Zážitkové metódy – vytváranie zážitku, emocionálne prežívanie skutočnej situácie na vlastnej koži. Takýto spôsob učenia vedie často k silným zážitkom a spontánnemu učeniu sa.

Skúsenostné metódy – spájanie emocionálnej investície a vedomé kognitívne spracovávanie diania. Tieto metódy sa veľmi približujú realite – zámerné učenie sa.

2 PROJEKT HORNÝ ZEMPLÍN VERZUS ORAVA

Projekt je zameraný na priblíženie a sprístupnenie učiva geografie v 9. ročníku (Regióny Slovenska) so zvláštnym zreteľom na dva okrajové regióny Slovenska konkrétne východ – Horný Zemplín, nakoľko je tento región pre mojich žiakov domovským regiónom (Snina - domáca pôda) a sever – Orava. V projekte sa premieta **konkrétne porovnanie postavenia týchto regiónov** v minulosti a súčasnosti z hľadiska ich ekonomického, hospodárskeho a industriálneho vývoja ako aj spoločenského a demografického. Projekt popisuje zmapovanie domáceho regiónu a regiónu severného Slovenska formou prieskumu s využitím informačno-technologických prostriedkov a všetkých dostupných informačných zdrojov (internet, štatistický úrad, VÚC, magistrát atď.). Prieskum severnej časti Slovenska je doplnený o exkurziu na Oravský hrad, východnej časti krajiny je doplnený o exkurziu Sninského kaštieľa, pričom súčasťou návštev bola aj práca v teréne. Výstupom oboch prieskumov a exkurzií Oravského hradu a kaštieľa v Snine bolo vytvorenie spoločného žiackeho projektu, na ktorom sa žiaci podieľali spoločne a v rámci projektu dokázali **zhodnotiť výhody a nevýhody** umiestnenia týchto regiónov z hľadiska (okrajovej lokalizácie v rámci republiky) a zároveň si zdokonalili svoje komunikačné a prezentačné zručnosti prostredníctvom svojich prezentácií.

2.1 Opis projektu Horný Zemplín verzus Orava

Projekt sa skladá z niekoľkých etáp, ktoré sú znázornené v tabuľke 2 Etapy projektu, ktorým prináležia konkrétne žiacke úlohy, z ktorých časť prebiehala v domácom školskom prostredí s využitím informačno-technologických prostriedkov a časť priamo v teréne formou exkurzie najvýznamnejších kultúrno-historických pamiatok daných regiónov, nakoľko sú súčasťou obsahu regionálnej geografie. Rozpis úloh je zdokumentovaný v kapitole 2.2 Úlohy v projekte.

Tabuľka 2 Etapy projektu

	ETAPA	ORGANIZAČNÁ FORMA VYUČOVANIA	ÚLOHA	KTO
A)	Príprava projektu			Učiteľ
B)	Vyhlasenie projektu a cieľov, úloh, časového harmonogramu projektu.	1.VH		Učiteľ
C)	Získanie a spracovanie informácií o regiónoch. Ich verejná prezentácia. SWOT analýza.	1.VH 2.VH 2.VH	Úloha č.1 Úloha č.2 Úloha č.2 Úloha č. 3	Žiaci Žiaci Žiaci Žiaci
D)	Exkurzia Sninského kaštieľa. Exkurzia Oravského hradu.	Poobedňajšia exkurzia. Celodenná exkurzia	Úloha č. 4a) Úloha č. 4b)	Žiaci Učiteľ
E)	Spracovanie powerpointových prezentácií o navštívených objektoch a ich prezentácia.	3.VH	Úloha č. 5	Žiaci
F)	Celkové vyhodnotenie projektu.	3.VH		Žiaci Učiteľ

Prameň: vlastný návrh

Jednotlivé etapy sa vyznačovali konkrétnymi úlohami s konkrétnou časovou dotáciou a cieľmi vrátane čiastkových vyhodnotení jednotlivých úloh.

- **Etapa A Príprava projektu:** predstavuje samotnú prípravu učiteľa. Dôkladné premyslenie jednotlivých častí projektu a naplánovanie úloh. Plánovanie pozostávalo z nasledovného:
 - a) Príprava projektu:**
 - spracovanie témy a cieľov projektu,
 - zabezpečenie potrebných pomôcok,
 - zabezpečenie PC učebne.
 - b) Príprava úloh k práci na školskej pôde (úloha 1., 2., 3. a 5.):**
 - Spracovanie písomného zadania jednotlivých úloh (1., 2., 3. a 5.) a očakávaných výsledkov
 - c) Organizácia exkurzií:**
 - preštudovanie dostupných informácií o Oravskom hrade a Sninskom kaštieli, spracovanie študijných textov a záznamového hárku,
 - vypracovanie časového harmonogramu vrátane stanovenia termínu, rozpočtu a pokynov pre exkurzie na Oravský hrad,
 - získanie povolenia od vedenia s exkurziou,
 - oboznámenie žiakov s programom a nákladmi exkurzie a spracovanie údajov prihlásených žiakov,
 - absolvovanie prípravy žiakov o BOZP a oboznámenie žiakov s organizačným resp. návštevým poriadkom na Oravskom hrade a v Sninskom kaštieli,
 - samotná realizácia exkurzií, vyplnenie záznamových hárkov počas exkurzie (úloha č. 4 a, b).
- **Etapa B, C, E, F: Spracovanie informácií o regiónoch, porovnanie regiónov, prezentácia informácií, SWOT analýza, spracovanie powerpointových prezentácií žiakmi, vyhodnotenie**

Stupeň vzdelania:	nižšie sekundárne vzdelávanie – ISCED 2
Predmet:	Geografia
Ročník:	9. ZŠ
Tematický celok:	SLOVENSKO – Regióny Slovenska a možnosti ich rozvoja.
Téma:	Žilinský kraj. Prešovský kraj.
Typ VH:	
Z hľadiska metodického postupu:	základný typ vyučovacej hodiny
Z hľadiska funkcie v systéme vyučovania:	expozičná a aplikačná
Materiálne výučbové prostriedky a didaktická technika:	geografická mapa (internet – geo mapa na internete), zemepisný atlas, pero, zošit, farbičky, fixky, 8 bielych hárkov formátu A2, lepiaca páska, lepidlo na papier, biely a farebný papier, farby

(vodové, temperové alebo akrylové),
PC, internet, projektor, tlačiareň.

Pre organizačnú formu – vyučovacia hodina (1., 2., 3.) boli stanovené nasledujúce ciele:

I. KOGNITÍVNE CIELE

Nižšie kognitívne ciele

1. Znalosť (vedomosť):

Poznať geografické umiestnenie regiónov Horný Zemplín a Orava.

Charakterizovať tieto regióny vrátane ich významných miest, sídel, pamiatok, tradícií a prírodných krás ako aj priemyslu a demografického zloženia obyvateľstva. (dva špecifické ciele)

2. Porozumenie:

Graficky spracovať demografické usporiadanie regiónov.

Graficky znázorniť skladbu priemyslových odvetí, ktoré sa vyskytujú v regiónoch. Spracovať zoznam najvýznamnejších turistických atrakcií a kultúrno-historických pamiatok. (tri špecifické ciele)

3. Aplikácia:

Zaznamenať na mape dôležité aglomerácie, turisticky atraktívne miesta atď..

Oboznámiť sa s prírodnými zaujímavosťami a stupňom ochrany prírody regiónov a ich dôležitosťou. (dva špecifické ciele)

Vyššie kognitívne ciele

4. Analýza:

Porovnať prítomnosť s najvýznamnejším obdobím pre rozvoj regiónu v minulosti.

Porovnať navzájom úroveň rozvoja oboch regiónov v súčasnosti. (dva špecifické ciele)

5. Hodnotenie:

Zhodnotiť význam regiónov pre rozvoj turizmu a pre celé Slovensko.

Zhodnotiť určujúce faktory, ktoré ovplyvňujú rozvoj regiónov.

Vyhodnotiť spoločné a odlišné znaky regiónov.

6. Syntéza:

Vysvetliť podmienky, ktoré ovplyvňujú atraktivitu regiónov, rozvoj regiónov. Porovnať oba regióny z hľadiska počtu obyvateľov, zamestnanosti, priemyslu, prírodných podmienok a pod. Navrhnuť možné riešenia na podporu rozvoja regiónov z hľadiska ich špecifických potrieb. (2 špecifické ciele)

II. AFEKTÍVNE CIELE

1. Pozornosť/ láskavosť:

Pokúsiť sa vysvetliť, objasniť podmienky rozvoja regiónov a ich atraktivnosť.

2. Odozva – reakcia:

Byť zodpovedný za nájdenie relevantných informácií a ich následné spracovanie vo forme plagátov a prezentácií o regiónoch.

3. Pripisovať hodnotu (alebo niečo hodnotiť):

Vedieť charakterizovať miesta (lokality, sídla, aglomerácie, historické pamiatky, prírodné krásy) pre oba regióny. Charakterizovať a ukázať na mape Prešovský kraj, prírodu, významné mestá, priemysel, cestovný ruch, pamiatky. Vedieť opísať Žilinský kraj, určiť na mape. Opísať Žilinu a iné významné mestá, prírodu, priemysel, cestovný ruch, parky, kultúrne pamiatky, životné prostredie.

4. Riešiť konflikt:

Porovnať regióny v štyroch oblastiach: Geografické a prírodné podmienky regiónu, Demografia regiónu, Priemysel regiónu a Kultúra, vzdelávanie, rozvoj regiónu (atraktivita). Naučiť sa riešiť analýzu SWOT.

5. Integrovat' hodnoty:

Vytvoriť prezentácie o týchto miestach. Rozvíjať kritické myslenie, podnikateľské zručnosti, spracúvaním projektov a SWOT analýzy. Naučiť sa riadiť projekt na inventarizáciu predpokladov rozvoja regiónov, spolupracovať so skupinou, byť platným členom tímu.

III. PSYCHOMOTORICKÉ CIELE

1. Vnímanie:

Vypočuť si prezentácie spolužiakov, oceniť ich prácu. Dodržiavať pravidlá slušného správania a rešpektovať dohodnuté zadanie a prácu druhých. Počúvať informácie učiteľa a spolužiakov a komunikovať s jednotlivcami a skupinou.

2. Pohotovosť/ pripravenosť:

Byť ochotný spolupracovať. Vedieť prijať zodpovednosť za svoj podiel práce. Akceptovať časový harmonogram a pracovať na čas. Všimáť si zaujímavosti (turistické atrakcie, festivaly, slávnosti, príležitosti).

3. Napodobniť alebo vykonať:

Vyskúšať si prácu s geografickou mapou, PC, pracovať s internetom za účelom vyhľadávania informácií. Prezentovať spracované informácie.

4. Vykonať samostatne:

Hľadať nové informácie. Prezentovať spracované informácie.

5. Vykonať automaticky:

Vymenovať geograficky významné objekty v regiónoch, vedieť porovnať stupeň rozvoj regiónov a zdôvodniť ho.

6. Riešiť problémy:

Vymyslieť a navrhnuť riešenia na podporu regiónov.

7. Vytvoriť nové vzory/ zobrazenia:

Vedieť spracovať SWOT analýzu a powerpointovú prezentáciu.

• Etapa C t.j. exkurzia Sninského kaštieľa a Oravského hradu.

Stupeň vzdelania:	nižšie sekundárne vzdelávanie – ISCED 2
Predmet:	Geografia
Ročník:	9. ZŠ
Tematický celok:	SLOVENSKO – Regióny Slovenska a možnosti ich rozvoja.
Téma:	Žilinský kraj. Prešovský kraj.
Typ VH:	
Z hľadiska metodického postupu:	celodenná exkurzia
Z hľadiska funkcie v systéme vyučovania:	aplikačná
Materiálne výučbové prostriedky a didaktická technika:	geografická mapa (atlas resp. mapka na záznamovom hárku), pero, fotoaparát

IV. KOGNITÍVNE CIELE

Nižšie kognitívne ciele

1. Znalosť (vedomosť):

Poznať geografické umiestnenie navštívených lokalít kaštieľa v Snine a Oravského hradu.

2. Porozumenie:

Graficky zaznamenať umiestnenie na mapke Slovenska.

3. Aplikácia:

Vymenovať aspoň tri prírodné zaujímavosti okolia hradu a kaštieľa. Poznať ich históriu.

Vyššie kognitívne ciele

4. Analýza:

Vysvetliť význam hradu a kaštieľa v minulosti. Vysvetliť význam pamiatok v súčasnosti v súvislosti s rozvojom cestovného ruchu.

5. Hodnotenie:

Zhodnotiť význam a dôležitosť týchto objektov pre rozvoj cestovného ruchu v rámci regiónu a v rámci Slovenska.

Zhodnotiť atraktivitu okolitého prostredia pre rozvoj cestovného ruchu v regióne a negatívne faktory, ktoré ho brzdia.

6. Syntéza:

Vysvetliť, aké faktory ovplyvňujú prevádzku týchto objektov.

V. AFEKTÍVNE CIELE

6. Pozornosť/ láskavosť:

Venovať pozornosť profesiám, ktoré sú zastúpené na hrade a v kaštieli (kto ich prevádzkuje, kto tam pracuje) a pod.

7. Odozva - reakcia:

Byť zodpovedný za spracovanie prezentácie o navštívených miestach.

8. Pripisovať hodnotu (alebo niečo hodnotiť):

Vedieť popísať obce, v ktorých sa nachádzajú uvedené pamiatky a pre ne charakteristické zaujímavosti.

9. Riešiť konflikt:

Porovnať navštívené pamiatky z hľadiska ich osobitostí, prírodného a životného prostredia.

10. Integrovať hodnoty:

Vytvoriť prezentácie o týchto miestach.

VI. PSYCHOMOTORICKÉ CIELE

1. Vnímanie:

Prezrieť si spracované fotografie a okomentovať ich.

2. Pohotovosť/ pripravenosť:

Vedieť sa orientovať v teréne (svetové strany, fyzická výdrž, vhodná obuv, oblečenie, prvá pomoc, pitný režim) a orientácia v mape. Všímať si zaujímavosti (turistické značenie, informačné tabule).

3. Napodobniť alebo vykonať:

Pohybovať sa bezpečne v teréne. Vedieť sa orientovať. Spolupracovať so spolužiakmi a pracovníkmi hradu.

4. Vykonať samostatne:

Hľadať nové informácie. Spracovať priebežne záznamové a pracovné listy.

5. Vykonať automaticky:

Popísať trasu z domova až na miesto návštevy.

6. Riešiť problémy:

Porovnať navštívené miesta z hľadiska ich významnosti pre SR a región, veľkosti, návštevnosti a pod.

7. Vytvoriť nové vzory/ zobrazenia:

Vytvoriť PC prezentácie o hrade a kaštieli.

2.2 Úlohy v projekte

Časová dotácia:

1.VH: Úloha č. 1.

2. VH: Úlohy č. 2. a 3.

Exkurzia – Úloha č. 4 a): Sninský kaštieľ: 2 h (po vyučovaní v rámci triednickej hodiny)

Exkurzia – Úloha č. 4 b): Oravský hrad: 1 deň

3. VH: Úloha č. 5

1. vyučovacia hodina (VH) – časový rozvrh

- Pozdrav, zápis do TK - učiteľ: 2 minúty
- Predstavenie projektu (dôvod výberu témy, cieľov), úloh a organizácia práce – učiteľ: 5 minút
- Rozdelenie do skupín, pridelenie tém - žiaci: 3 minúty
- Rozdelenie minitém, výber funkcií - žiaci: 5 minút
- Samostatné spracovanie podtém a minitém - žiaci: 25 minút
- Kontrola výsledkov, odporúčania pre domáce dopracovanie, pozdrav - učiteľ: 5 minút

2. vyučovacia hodina (VH) – časový rozvrh

- Pozdrav, zápis do TK - učiteľ: 2 minúty
- Zopakovanie projektu, kontrola plagátov z predchádzajúcej hodiny a pokračovanie úlohami 2.a 3.– učiteľ: 3 minúty
- Prezentácie čiastkových plagátov (jeden plagát – 2 minúty, spolu 8 plagátov x 2 min. je 16 minút), max. 20 minút
- SWOT analýzy: 15 minút
- Záverečné vyhodnotenie naplnenia cieľov, poďakovanie, pozdrav: 5 minút

3. vyučovacia hodina (VH) – časový rozvrh

- Pozdrav, zápis do TK - učiteľ: 2 minúty
- Prezentácie powerpointových prezentácií (jedna PW prezentácia – cca 3 minúty, spolu cca 10 ks prezentácií (t.j. 20 žiakov) x 3 je 30 minút), max. 35 minút
- Záverečné vyhodnotenie naplnenia cieľov, ocenenie práce žiakov, poďakovanie, pozdrav: 8 minút

Téma: Regióny Horný Zemplín a Orava

Úloha č.1: Vytvorte spoločnými silami plagáty - skladačky o regiónoch Horný Zemplín a Orava.

Úloha č. 2: Prezentujte získané informácie o regiónoch pred celou triedou, pričom vyhodnocujte rozdiely regiónov a spoločné znaky.

Cieľ pre úlohu č. 1 a 2: charakterizovať slovenské regióny a to konkrétne región Horný Zemplín a Orava a to z dôvodu toho, že sú lokalizované na okrajoch republiky (východne a severne) a zároveň Horný Zemplín je našim domovským regiónom. Vytvoriť dva veľké plagáty o veľkosti cca A0 (841 × 1189 mm) na výšku, ktoré môžu obsahovať heslá, časti textu (dobré viditeľné), grafy, vlastnoručne kreslené obrázky, fotografie a pod. Jeden plagát bude o regióne Horný Zemplín a druhý plagát bude o regióne Orava. Každý plagát sa bude skladať zo štyroch častí. Oba plagáty budú v závere zavesené vedľa seba a budú prezentované hovorcami každej skupiny.

Charakteristika regiónov sa opiera o štyri nasledovné podtémy očíslované rímskymi číslicami a subtémy (minitémy) očíslované arabsky:

I. Geografické a prírodné podmienky regiónu.

1. Lokalizácia.
2. Podnebie.
3. Flóra a fauna (typické druhové zastúpenie).
4. Štátna ochrana prírody a znečisťovanie životného prostredia.
5. Prírodné zdroje (minerály, horniny, minerálne vody a pod)
6. Prírodné krásy.

II. Demografia regiónu.

1. Počet obyvateľstva (rast/pokles, dôvody..., porovnanie za posledných 10 rokov a aktuálneho stavu so stavom na začiatku minulého storočia).
2. Skladba obyvateľstva (podľa veku, podľa národnosti, podľa zamestnanosti/nezamestnanosti, podľa typu obydlija (vidiecke/mestské obyvateľstvo)).

III. Priemysel regiónu.

1. Ťažba nerastných surovín.
2. Energetika.
3. Závody a výrobné podniky.
4. Vývoj.

IV. Kultúra, vzdelávanie, rozvoj regiónu (atraktivita) .

1. Možnosti letnej a zimnej rekreácie – rozvoj turizmu.
2. Historické a kultúrne pamiatky.
3. Možnosti kultúrneho vyžitia.
4. Vzdelanie.

Pomôcky pre úlohu č.1 a 2: 8 plagátov s veľkosťou A2 (420 × 594 mm), lepiaca páska, lepidlo, ceruzky, hrubé fixky, farby – temperové alebo vodové, perá, zošity (na poznámky), farbičky, fotografie (vlastné, z kalendárov, časopisov a pod.), nožnice, papier biely a farebný a pod.

Technika: IKT t.j. PC s pripojením na internet, tlačiareň.

Postup:

1. vyučovacia hodina (Úloha č.1)

- Vytvorte štyri 3-6 členné skupiny a pracujte za tzv. “okrúhlym” stolom. Označte svoju skupinu rímskym číslom I. – IV. Vyberte si podtému, ktorú budete spracovávať. Rozdeľte si svoju podtému medzi jednotlivých členov. Každý člen je zodpovedný za svoju minitému. Žiaci samostatne zhromažďujú a vyhodnocujú materiály zo svojich minitém. Môžete si navzájom pomáhať, takže každý môže mať pocit prospešnosti pre skupinu. Diskutujte v rámci skupiny o svojich podtémach.

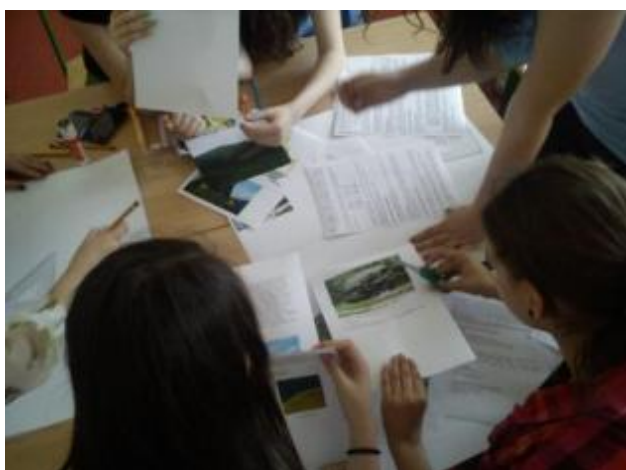
- V rámci skupiny si určte nasledovné funkcie:
Zapisovateľ - je zodpovedný za korektnosť prejavu.
Časomerač - je zodpovedný za dodržanie časového limitu.
Nie kto, kto je zodpovedný za prácu, stará sa o to, aby každý robil svoju prácu správne a udržiava efektívnu komunikáciu v skupine.
Hovorca - je zodpovedný za kontakt s učiteľom, informuje o práci, ktorú vykonala skupina a prezentuje dokončenú úlohu.
- Vyhľadajte relevantné informácie v súvislosti so svojou podtémou a pridelenou minitémou pre oba regióny. Informácie spracujte textovo, graficky pre oba regióny zvlášť.
- Každá skupina spracuje svoju hlavnú podtému na dva plagáty s veľkosťou A2 (420 × 594 mm) na výšku pre oba regióny samostatne. Pripraví si slovnú prezentáciu svojej témy pre oba regióny.

Obrázok 1 Plagát Orava
 Autor: Marek Minčič

Obrázok 2 Tvorba plagátov
 Autor: Marek Minčič

Obrázok 3 Spolupráca na plagáte
 Autor: Marek Minčič

Obrázok 4 Plagát Horný Zemplín
 Autor: Marek Minčič

2. vyučovacia hodina (Úloha č. 2 a 3)

- *Prezentácia skupiny o podtème:* Skupiny informujú triedu o výsledkoch ich práce a to tak, že hovorca prezentuje plagáty svojej skupiny pre oba regióny. Hovorcami resp. plagáty môžu prezentovať aj viacerí zo skupiny, pokiaľ sa tak dohodnú. Začína skupina s číslom I. a pokračuje ďalšia s nasledovným poradovým číslom. Jednotlivé skupiny svoje A2 plagáty prezentujú postupne pre oba regióny a postupne dokladajú svoje plagáty až vznikne ucelený obraz (veľký plagát zo štyroch častí zlepený lepiacou páskou) o regiónoch podľa nasledovného obrázka č.1 Plagáty regiónov.
- Súčasťou prezentácie je vyhodnotenie rozdielov oboch regiónov v daných podtémach, ale aj spoločných znakov.

Žiaci si môžu svoje minitémy dopracovať za domácu úlohu a pripraviť sa na prezentáciu. Obrázok 1 znázorňuje, ako postup je vhodné zvoliť pri skladaní resp. doplňovaní plagátu.

HORNÝ ZEMPLÍN		ORAVA	
I. Geografické a prírodné podmienky regiónu.	II. Demografia regiónu.	I. Geografické a prírodné podmienky regiónu.	II. Demografia regiónu.
III. Priemysel regiónu.	IV. Kultúra, vzdelávanie, rozvoj regiónu (atraktivita).	III. Priemysel regiónu.	IV. Kultúra, vzdelávanie, rozvoj regiónu (atraktivita).

Obrázok 5 Plagáty regiónov.

Prameň: vlastný návrh

Obrázok 6 Spracované plagáty regiónov.

Autor: Marek Minčič

Obrázok 7 Detail plagátu Orava

Autor: Marek Minčič

Obrázok 8 Detail plagátu H. Zemplín

Autor: Marek Minčič

Obrázok 9 Prezentácia žiakov H. Zemplína

Autor: Marek Minčič

Obrázok 10 Prezentácia žiakov Oravy

Autor: Marek Minčič

Úloha č. 3: spracujte SWOT analýzy pre oba regióny hľadiska ich atraktivity, rozvoja turizmu a pracovných príležitostí pre obyvateľov.

Cieľ pre úlohu č. 3: slovne interpretovať získané informácie o oboch regiónoch. Vedieť interpretovať spracované číselné údaje z grafov, prezentovať prírodné krásy a atraktivitu regiónov a vedieť porovnať stupeň rozvoja priemyslu, pracovných príležitostí, vyhodnocovať závery zo získaných informácií, navrhovať riešenia. Charakterizovať nedostatky a slabé miesta, ale aj príležitosti a silné stránky regiónov.

Pomôcky pre úlohu č.3: 2 plagáty s veľkosťou A2 (420 × 594 mm), flipchart, farebné fixky (flipchart sa môže nahradiť tabuľou, pričom môžeme použiť aj farebné kriedy).

Postup:

- Spracujte spoločne SWOT analýzy. Na spracovaní spolupracuje celá trieda. Učiteľ rozdelí biele papiere o veľkosti A2 (420 × 594 mm) na štyri rovnaké časti podľa obrázka č. 2 Swot analýza.

<p>INTERNÉ FAKTORY PREDNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - blízkosť atraktívnych oblastí: Roháče, Oravská priehrada - zdroje geotermálnej vody - čistá a zachovaná príroda - obrovské množstvo drevnej hmoty atď. - voľná pracovná sila - existujúca a dostupná regionálna železnica 	<p>INTERNÉ FAKTORY SLABÉ STRÁNKY</p> <ul style="list-style-type: none"> - chladné a vlhké počasie - ohrozenie životného prostredia (neexistujúca skládka odpadov) - existencia čiernych skládok odpadu - nedostatočná regulácia tokov - vysoký počet starších obyvateľov - nedostatok financií na rekonštrukciu budov, hist. pamiatok, ciest atď.
<p>EXTERNÉ FAKTORY PRÍLEŽITOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - využitie prírod. potenciálu pre turizmus - využívanie geotermálnej vody na rekreačné a hospodárskse účely - budovanie cyklotrás aj do Poľska 	<p>EXTERNÉ FAKTORY HROZBY</p> <ul style="list-style-type: none"> - nebezpečenstvo odlesňovania krajiny - riziko obmedzovania pohybu turistov - možné zrušenie regionálnej železnice Trstená – Kral'ovany - riziko nezájmu investorov o investovanie v regióne - odliv vzdelaných ľudí

Obrázok 11 Príklad Swot analýzy pre Hornú Oravu

Prameň: vlastný návrh

SWOT analýza charakterizuje **silné (STRENGTHS)** a **slabé stránky (WEAKNESS)** regiónov vo vzťahu k **príležitostiam (OPPORTUNITIES)** a **ohrozeniam (THREATS)**. **Prednosti a slabiny** sa vzťahujú k regiónu resp. jeho vedeniu (Sú to **interné faktory**, ktoré región môže vlastnými silami ovplyvniť, zatiaľ čo **príležitosti a hrozby** sú obvykle považované za **externé faktory**, nad ktorými región nemá kontrolu. SWOT analýza umožňuje porozumenie a analýzu silných a slabých stránok regiónu a identifikáciu hrozieb, ako aj príležitosti, ktoré poskytuje trh pre **rozvoj turizmu, ich atraktivity pre podnikateľov oboch regiónov.**

Obrázok 14 Spracovanie SWOT analýz

Autor: Marek Minčíč

Úloha č. 4: zúčastníte sa exkurzie v najvýznamnejšej kultúrno-historickej pamiatke (Oravský hrad, Sninský kaštieľ), pre región veľmi dôležitej a počas nej spracujete záznamové hárky (Príloha 5). Pred samotnou exkurziou sa oboznámte s touto pamiatkou aj prostredníctvom študijných textov.

Úloha č. 5: spracujte powerpointovú prezentáciu za domácu úlohu o navštívených pamiatkach a na nasledujúcej hodine, ju prezentujte pred spolužiakmi. V závere vyhodnoťte, ako táto pamiatka ovplyvňuje rozvoj turizmu a cestovného ruchu v danom regióne. Pracujte v dvojiciach. Veľkosť prezentácie: od 5 do 10 slidov. Spracované žiacke prezentácie sú uvedené v Prílohách 10 a 11.

2.3 Exkurzia na Oravský hrad

Prípravná fáza:

Prípravu exkurzie som začal po Vianočných prázdninách. Východiskom je ročný plán školy, v ktorom sa myslí aj na vychádzky, exkurzie, návštevy múzeí, školské výlety a pod. v rámci výučby geografie. Keďže bývame na konci Slovenska, bolo potrebné zvážiť možné alternatívy dopravy a vybrať najvhodnejšiu aj z hľadiska ekonomického aj z hľadiska komfortu cestovania a samozrejme bezpečnosti žiakov a urobiť prieskum záujmu žiakov.

Pri prepočte autobusovej dopravy na objednávku by žiaci platili iba za cestu cca 14 € a museli by si hradiť ešte vstupné na hrad vo výške 3,30 €. Pri tejto alternatíve by náklady pre jedného žiaka boli 17,30 €.

Nakoniec aj napriek veľmi časovo náročnej ceste sme využili ponuku Slovenských železníc, ktoré už siedmy rok ponúkajú projekt „**Na školský výlet vlakom do múzeí a galérií za pár centov**“ (ponuka je uvedená v Prílohe 6 Ponuka železníc), podľa ktorej sa platí v 0,30€ za každých začatých päťdesiat kilometrov za žiacky cestovný lístok. Táto akcia sa koná dvakrát ročne na jar a jeseň.

Keďže učivo „Žilinský kraj“ je stanovené v TVVP práve na marec, termín som stanovil na 22.marec 2013.

Tabuľka 2 Rozpočet nákladov na exkurziu

Rozpočet na žiaka	
Cestovné:	4,20 €
Vstupné na hrad:	3,30€
Spolu:	7,50 €

Prameň: vlastný návrh

Po vypracovaní rozpočtu a stanovení termínu som získal súhlas vedenia. Na základe toho som vypracoval informačný leták (Príloha 7 Leták) a oboznámil žiakov s termínom, nákladmi a cieľmi exkurzie. Po spracovaní zoznamu žiakov, spracovaní agendy so ZSSK sa ešte pred exkurziou konalo školenie žiakov o BOZP počas cesty vlakom a správaní sa počas exkurzie. Žiakom bolo zdôraznené, že aj keď sme mimo školy stále platí školský poriadok, keďže sme na školskej akcii a majú sa podľa neho správať.

Deň pred cestou žiakom boli vysvetlené ciele a úlohy, ktoré budú plniť počas exkurzie. Hlavné ciele boli: preskúmať polohu a okolie hradu, spoznať históriu, sloh hradu a oboznámiť sa s jeho exteriérom a interiérom a významom hradu pre región a Slovensko. Úlohou žiakov bolo priebežne vyplniť záznamový hárok, ktorý je spoločný aj pre návštevu domáceho Sninského kaštieľa. Hárky boli rozdane žiakom na začiatku cesty vlakom.

Vlastná exkurzia: sa konala podľa stanoveného časového harmonogramu:

- 4.20 zraz na železničnej stanici Snina
- 4.35 odchod vlaku do Košíc
- 7.10 Košice, Hlavná ul. – Dóm sv. Alžbety
- 8.08 odchod vlaku z Košíc (Kysak, Spišská Nová Ves, Poprad – Tatry, Liptovský Mikuláš, Kral'ovany)
- 11.00 prestup v Kral'ovanoch na vlak do Oravského Podzámku
- 12.00 Prehliadka Oravského hradu
- 15.00 Rozchod (občerstvenie)
- 15.40 odchod vlakom späť
- 23.10 príchod Snina

Zhodnotenie exkurzie:

Žiaci sa správali slušne, tešili sa hlavne z cesty vlakom, ale očarení boli naozaj Oravským hradom. Počas exkurzie poctivo vyplňali záznamový hárok, dôsledne sa zaujímali o detaily expozícií.

Po návrate do školy už na nasledujúcu hodinu mali spracované prezentácie o hrade.

2.4 Rozbor záznamového hárku exkurzie

Záznamový hárok je spoločný pre obe exkurzie v oboch regiónoch, žiaci si preto po prvej exkurzii hárok musia odložiť. Je spracovaný práve tak, aby si žiaci stále uvedomovali polohu pamiatky (regiónov) a mali možnosť permanentne porovnávať jednotlivé fakty.

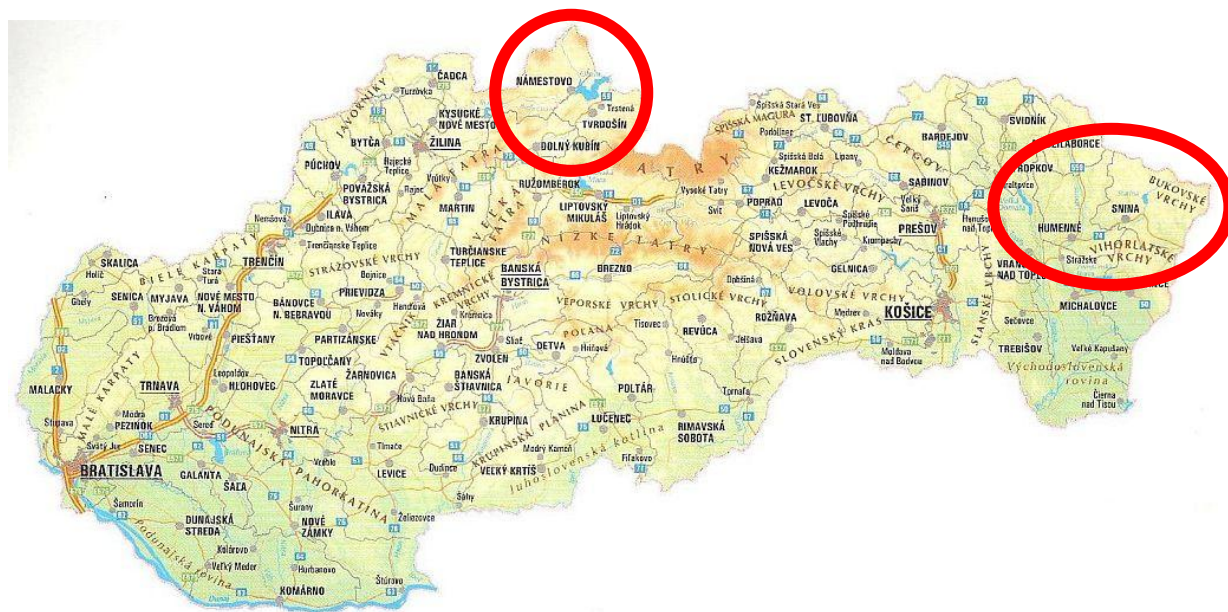
Záznamový hárok _ exkurzia Oravského hradu a Sninského kaštieľa

Meno:

1. Zaznač na mapke Slovenska geografickú polohu Oravského hradu a miesto svojho bydliska.
2. Označ na mapke navštívený región (Orava) a domovský región (Horný Zemplín).

ORAVA

HORNÝ ZEMPLÍN

Obrázok 15 Slovensko (Pozn. Obrázok 1 v záznamovom hároku)

Autor: Marek Minčíč

3. V akej nadmorskej výške sa nachádzajú tieto objekty?

Oravský hrad: 520 m n. m.

Sninský kaštieľ: 216 m n. m.

4. V ktorých obciach alebo mestách sa nachádzajú navštívené objekty? Stručne ich charakterizuj.

Oravský hrad: sa nachádza v obci **Oravský Podzámok**. Obec v Oravskej vrchovine ležiaca na pravom brehu Oravy je vzdialená 11 km SSV od Dolného Kubína. Rozkladá sa okolo hradného brala. prvá písomná zmienka z roku 1267 sa vzťahuje k existencii Oravského hradu. Hrad sa spomína v polovici 13. storočia, ale obec v podhradí vznikla pravdepodobne neskôr. Prvá písomná zmienka o „Thurzovských majetkoch“ pochádza z roku 1559, kedy sa tu nachádzal hradný majer. Hospodárstvo s výsadným postavením až do roku 1886 nepodliehalo uhorským správny úradom a postupne sa rozrástlo na oba brehy Oravy, pozdĺž dôležitých ciest do Poľska. Terajší počet obyvateľov: 1 307.

Sninský kaštieľ: v meste **Snina**. Je to najvýchodnejšie zemplínske mesto, nachádzajúce sa na sútoku riek **Pčolinka a Cirocha**. Je obkolesené pohoriami Laborecká vrchovina, Bukovské vrchy a Vihorlatské vrchy. Na západe sa otvára do Cirošskej doliny. Je východiskom do Chránenej krajinej oblasti **Vihorlat**, ktorá je sopečného pôvodu a do Národného parku Poloniny, ktorý je od roku 1993 spolu s príslušnými územiami Ukrajiny a Poľska súčasťou medzinárodnej biosférickej rezervácie Východné

Karpaty vyhlásenej organizáciou UNESCO na ochranu pralesovitých spoločenstiev. Mesto Snina je hospodárskym a správnyim centrom regiónu, v ktorom spolu s ďalšími 33 obcami žije na rozlohe 80 503 ha vyše 40 000 obyvateľov.

5. V ktorom storočí boli tieto objekty postavené?

Oravský hrad: v 13. storočí

Sninský kaštieľ: v 18. Storočí

6. Stručne charakterizuj históriu Oravského hradu a jeho historický a súčasný význam.

Hrad tvorí komplex budov sledujúcich tvar hradnej skaly. Začali ho pravdepodobne budovať na mieste starého dreveného hrádku po tatárskom vpáde v roku 1241. V roku 1556 sa hrad dostal do rúk **Thurzovcom**, ktorí uskutočnili jeho najrozsiahlejšiu prestavbu. V roku 1611 dostal Oravský hrad svoju dnešnú podobu.

Po vymretí Thurzovcov mal viacerých majiteľov, ktorí sa oň veľmi nestarali. Najväčšia katastrofa však hrad postihla v roku 1800, keď **vyhorel** a pre svojich správcov sa stal nepotrebným. Pálffyovci (poslední majitelia) sa pokúsili o čiastočnú romantickú úpravu.

7. Stručne charakterizuj históriu Sninského kaštieľa a jeho historický a súčasný význam.

Sninský kaštieľ vznikol prestavbou pôvodnej drevenej budovy v roku 1781pre grófkku Teréziu van Dernáthovú. Po grófkinej smrti jej synovia predali v roku 1799 Sninu aj s kaštieľom **Jozefovi Rhollovi**, baníckemu a hutníckemu podnikateľovi, ktorý sa aj zaslúžil o jeho najväčší rozvoj.

8. V akom slohu sú objekty postavené?

Oravský hrad: Skalný hrad pôvodne postavili v románskom a gotickom slohu, neskôr ho **renesančne a neogoticky prestavali**.

Sninský kaštieľ: klasicistický sloh

9. Ktorý panovník alebo majiteľ sa zaslúžil o jeho najväčší rozvoj hradu a kaštieľa a ako?

Oravský hrad: Juraj VII. Turzo je pochovaný na Oravskom hrade v krypte pod hradnou kaplnkou.

Sninský kaštieľ: podnikateľ nestatkárskeho pôvodu z Holandska **Jozef Rholl**.

10. Ktorá rieka preteká mestom/obcou, v ktorej sa nachádza hrad alebo kaštieľ?

Snina: rieka Cirocha

Oravský Podzámok: rieka Orava

11. Charakterizuj okolitú prírodu.

Oravský hrad: Oravské hradné bralo je geomorfologický útvar vysoký 112 metrov. Patrí do Oravskej vrchoviny. Bralo bolo osídlené už v praveku a od 13. storočia na ňom stojí súčasný hrad. Od roku 1974 patrila medzi slovenské prírodné pamiatky a v roku 2001 bol jej štatút zmenený na národnú prírodnú pamiatku. Celková výmera chráneného územia 4. stupňa je 36 200 m². Okrem kultúrnej a geologickej hodnoty je predmetom ochrany aj vápnomilná vegetácia, najmä lišajníky.

Sninský kaštieľ: Vihorlatské vrchy (alebo Vihorlat), sú jedno z najvýhodnejších slovenských pohorí. Tvoria súčasť karpatského oblúka sopečného pôvodu. Ležia medzi

údolím rieky Cirochy, ktorá ich lemuje zo severu a Východoslovenskou pahorkatinou na juhu. Spolu so **Sninským kameňom** a jazerom **Morské oko** patrí k dominantám celého sopečného útvaru.

12. V čom sú tieto objekty jedinečné a ako tieto pamiatky ovplyvňujú rozvoj turizmu v danom regióne?

Oravský hrad: Hrad vznikol na strategicky dôležitom mieste uhorsko-poľskej cesty (predtým aj dôležitej jantárovej cesty) v blízkosti colnej stanice v Tvrdošíne a od roku 1370 bol aj župným hradom. Je postavený na strmom vápencovom brale vo výške 112 m priamo nad obcou.

Sninský kaštieľ: Podnikateľ Jozef Rholl zo známej holandskej rodiny, ktorá už od 16. storočia podnikala v baníctve a hutníctve na Gemeri a Spiši sa zaslúžil o priemyselný rozvoj regiónu a býval v kaštieli. V roku 1809 objavil v Jozefovej doline (pomenovaná pravdepodobne po ňom) na upätí Vihorlatského pohoria ložiská železnej rudy a založil železiarsky závod, kde spracovával aj dovážanú rudu. V roku 1840 je Rholl známy ako majiteľ jednej vysokej pece, troch skujňovacích vyhní a niekoľkých hámrov na výrobu železiarskych polotovarov. V roku 1841 postavil aj zlievareň, kde bola uliata socha Herkula, ktorá sa dodnes nachádza na nádvorí kaštieľa v Snine.

13. Koľko návštevníkov prichádza ročne na prehliadku daného hradu /kaštieľa?

Oravský hrad: 160 000 návštevníkov ročne. Oravský hrad porazil v návštevnosti Bojnický zámok.

Sninský kaštieľ: vzhľadom na to, že kaštieľ bol verejnosti sprístupnený v júny 2013, ročná štatistika ešte nie je k dispozícii.

14. Sem si napíš 5 vecí, ktoré sa Ti na hrade a v kaštieli najviac páčili.

Tabuľka 3 Zaujímavosti

Oravský hrad	Sninský kaštieľ
Citadela - najstaršia časť hradu, ktorá bola postavená v 13. storočí a slúžila na obranu hradu.	vonkajšia fasáda budovy s balkónom
kaplnka svätého Michala	fontána a Herkulesova socha na zadnom nádvorí
hradná studňa, ktorej pôvodná hĺbka bola 90 metrov	spoločenská sála
hradné brány	jednoruký svietnik
Turzov palác	Kaštieľny park

Prameň: vlastný návrh

3 MOJE OVERENÉ SKÚSENOSTI A ODPORÚČANIA

Väčšine ľudí nerobí ťažkosti správať sa prosociálne voči ľuďom, ktorí v nás vzbudzujú sympatiu, ale ťažšie je znášať sa s ľuďmi, ktorí v nás vzbudzujú antipatiu a práve toto môže veľmi narúšať spolužitie. Zvláštnosťou spolupráce je práve pretvorenie ľudí, kedy im pomáhame zbavovať sa negatívnych vlastností a správania.

3.1 Skúsenosti a odporúčania - úlohy

Vyučovanie založené na spolupráci je najvyšším stupňom skupinovej práce. V tejto organizačnej forme sa členovia skupiny na seba navzájom spoliehajú, v dôsledku čoho sa žiaci učia sociálne zručnosti počas nadobúdania vedomostí striktne viazaných na učivo daného predmetu. Učiteľ neočakáva (nevyžaduje) od žiakov, aby poznali a ovládali tieto zručnosti, namiesto toho im umožňuje ich osobnostný rast používaním rôznych kooperačných techník.

Počas spracovávanía stanovených úloh som sa stal členom tímu medzi žiakmi. Prekvapilo ma, ako žiaci so záujmom hľadali a spracovávali danú problematiku, bez obáv sa ma spytovali rôzne otázky týkajúce sa regiónov a žiadali ma o môj názor ohľadne nášho regiónu alebo žiadali vysvetlenie rôznych pojmov. Diskusia, rozhovor prebiehali počas práce na plagátoch v príjemnej uvoľnenej a tvorivej atmosfére.

3.2 Skúsenosti a odporúčania - exkurzia

Celkový čas, ktorý sme strávili na exkurzii bol až 19 hodín. Samotná prehliadka hradu trvala 2 hodiny 30 minút a žiaci mali cca 20 minútový rozchod v okolí hradu. Zvyšok času t.j. 15 hodín sme strávili cestovaním vo vlaku alebo čakaním na stanicích, okrem rannej prechádzky v Košiciach k Dómu sv. Alžbety, ktorá trvala 1 hodinu.

Žiaci boli veľmi unavení. Napriek tomu, že ponuka ZSSK je veľmi lákavá, nie je vhodná pre všetkých žiakov, keďže znerovnoprávňuje žiakov bývajúcich na opačných stranách republiky, ak sa chcú dostať z jedného konca na druhý teda z východu na západ a opačne.

V budúcnosti je lepšie zaplatiť viac a kalkulovať radšej s viacdňovou exkurziou nielen hradu, ale aj jeho okolia napr. Oravskej priehrady. Žiaci získajú lepší prehľad o regióne a viac skúseností vrátane ubytovacích a reštauračných služieb v regióne aj všeobecne, nie len s dopravnou službou. Pre žiakov je to veľmi dôležité, pretože niektorí z nich s tým nemajú žiadne skúsenosti. V prvom rade sa cestovanie obmedzí na jeden deň a žiaci nebudú tak vyčerpaní. Jedna cesta vlakom Snina – Oravský Podzámok trvá až 7 hodín a 36 minút vrátane čakania.

Pred exkurziou je potrebné vyškoliť žiakov s pokynmi pre správanie a ich bezpečnosť. Dôležité je ich poučiť, ako sa majú správať počas cesty vlakom (hlavne sa nenahýnať cez okno vlaku a nevystrkovať hlavu ani ruky z okna). Určite netreba vynechať ani prevádzkový poriadok hradu resp. pokyny ku správaniu sa počas samotnej prehliadky hradu (pravidlá ako nedotýkať sa exponátov, nedrhať sa, aby náhodou niečo nerozbili, počúvať pokyny a výklad sprievodcu).

Odporúčam, aby sa žiaci na exkurziu prihlasovali písomne prostredníctvom prihlášky, ktorej súčasťou je aj informovaný súhlas rodičov (Príloha 8 Informovaný súhlas rodičov).

Fotografie z exkurzie hradu sú znázornené v prílohe 9 Fotografie z exkurzie na Oravskom hrade.

ZÁVER

Prednosti projektového vyučovania sú v tom, že je motivačné, blízke životu, má bádateľsko-výskumný charakter, poznanie skutočnosti sa deje prirodzene, cestou vlastnej skúsenosti žiaka. Uplatňujú sa tu kooperatívne formy práce, žiaci sa učia spolupracovať, komunikovať, vytvárať priateľské postoje, posilňuje sa sebadôvera a ochota pomôcť. Projektové vyučovanie podporuje tvorivosť a fantáziu, zlepšuje školskú klímu, zbavuje deti strachu zo školy, z učenia, vytvára dobré vzťahy medzi žiakmi a učiteľmi, medzi žiakmi navzájom a pod. Prekážkami pri projektovom vyučovaní sú zaužívané stereotypy a predstavy, náročnosť na prípravu a čas, finančná a materiálová nákladnosť. Všetko musí byť premyslené a dobre organizované, učiteľ musí odhadnúť mieru voľnosti a zodpovednosti detí, byť dobrým diagnostikom a prepojiť projekty so systematickou učiva. Projektové vyučovanie vyžaduje veľké úsilie, značne odborné, pedagogicko-psychologické a sociálne kompetencie učiteľov, veľkú úlohu zohrávajú vedomosti a nadšenie učiteľa ako bezprostredného vzoru, často žiada zmenu vnútri nás samotných. Pozitíva projektového vyučovania však presvedčujú o tom, že projektové vyučovanie má význam a svoje miesto v škole, ktorá má byť školou pre deti. Projektové vyučovanie sa dá úspešne využiť vo všetkých typoch škôl, vo všetkých predmetoch, využívajúc veľmi efektívne medzipredmetové vzťahy.

Projekt Horný Zemplín verzus Orava je zameraný na porovnanie týchto okrajových regiónov Slovenska a nabáda žiakov k aktívnemu vyhľadávaniu informácií o regiónoch, k aktívnej spolupráci a diskusii, kritickému hodnoteniu rôznych faktov a tvorivému hľadaniu návrhov, ktoré by mohli pomôcť zlepšiť rozvoj týchto regiónov. Súčasťou je rozvoj žiackych komunikačných kompetencií, pretože stanovené úlohy t. j. spracovanie plagátov o regiónoch učia a podporujú žiakov v zlepšovaní ich prezentačných zručností. Grafické spracovanie získaných informácií musia žiaci aj slovne prezentovať.

Veľký ohlas zaznamenala úloha č. 5 t.j. SWOT analýza. Žiaci veľmi rýchlo pochopili zmysel úlohy, podrobne a samostatne spracovali kladné a záporné stránky ako aj hrozby a príležitosti pre oba regióny a na základe toho dokázali komparatívnou metódou vyhodnotiť najdôležitejšie spoločné znaky oboch regiónov ako vysoká nezamestnanosť, vysoká migrácia mladých ľudí preč z regiónov do vyspelejších oblastí a tým následne vyludňovanie obcí z okrajových oblastí regiónov vrátane nedostatočného cestného prepojenia regiónov (chýbajúce diaľnice a pod.). K pozitívnym vlastnostiam žiaci priradili možnosť rozvíjania cestovného ruchu v oblasti turistiky a cykloturistiky v panenskej prírode v oboch regiónoch (NP Poloniny, CHKO Vihorlat na Hornom Zemplíne a na Orave Západné Tatry – Roháče), ale aj na základe potenciálu prezentácie tradičných remesiel a ľudovej architektúry.

Moja úloha spočívala skôr vo facilitovaní celého priebehu a nie v direktívnom riadení vyučovacieho procesu a v jednoduchom predkladaní učiva. Celý žiacky projekt sme so žiakmi vyhodnotili vysoko pozitívne. Žiaci v rámci skupín ocenili jednak spoluprácu svojich spolužiakov, ich aktívny prístup, ale dokázali oceniť aj výsledky práce ostatných skupín. Dôkazom takéhoto prístupu sú výsledné plagáty o regiónoch, vyplnený záznamový hárok počas exkurzií a následná ukážka získaných poznatkov formou powerpointových prezentácií.

Mňa teší, že samotní žiaci si uvedomili svoj obrovský potenciál, ktorý dokázali využiť pri hľadaní informácií, práci s PC, spracovaní výstupov, počas diskusie, počas dodržiavania pokynov počas exkurzie, komunikácie s inými, porovnávaní a kritickom hodnotení, vyvodzovaní záverov, slovných prezentáciách týchto záverov a aj fakt, že v podstate pracovali na profesionálnej úrovni pri spracovávaní SWOT analýz, nakoľko ide o jednu zo základných analytických metód marketingových pracovníkov atď.

OPS bude prínosom pri vzdelávaní žiakov v oblasti geografie (regióny Slovenska, ale aj historického a industriálneho vývoja našej krajiny). Výstup celého žiackeho projektu umožňuje žiakom rozvíjať kritické myslenie a schopnosť realisticky vyhodnocovať aktuálnu situáciu regiónov, predpokladať nové možné alternatívy vývoja a hľadanie riešení a nových postupov. V OPS predkladám mnou navrhnuté a spracované úlohy na vypracovanie projektu za účelom porovnania okrajových regiónov Slovenska, fotografie z vlastného archívu z realizovaných učebných aktivít, učebné texty, pokyny a odporúčania pre organizáciu exkurzie a záznamový hárok pre exkurziu Oravského hradu a Sninského kaštieľa. Súčasťou práce sú aj odporúčania v súvislosti s bezpečnosťou práce a materiálno technickým zabezpečením aktivít.

OPS môže byť prínosom v rámci kontinuálneho vzdelávania učiteľov:

- Geografická exkurzia v edukačnom procese (číslo rozhodnutia 1227/2013-KV),
- Environmentálna výchova vo vyučovacom procese (číslo rozhodnutia 62/2010-KV),
- Regionálna výchova - voliteľný predmet v školskom vzdelávacom programe na ZŠ (číslo rozhodnutia 63 / 2010).

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV

1. BAJTOŠ, J. 2003. Teória a prax didaktiky. EDIS – vydavateľstvo žilinskej univerzity, Žilina. 2003. 384 s. ISBN: 80-8070-130-X
2. BURGETTI, M. a kol. 2006. Stojeden nápadov pre moderných učiteľ'ov. Jedlik Oktatási Stúdió Bt., Budapešť. 2006.
3. FRAŇO, J., ANTONÍK, V. 1974. Vybrané kapitoly z teórie vyučovania geografie. ALFA, Bratislava. 203 s.
4. KILPATRICK, W. The Project Method of Teaching. Teachers College Record 19, 1918.
5. MICHALOVÁ, J. 2012. Žiacke projekty v geografii alebo vo vlastivede. MPC Bratislava. 2012. ISBN: 978-80-8052-420-3
6. ŠULCOVÁ, R. a kol. 2006. Projektové vyučování a kooperatívni činnosti v hodinách chémie. Univerzita Karlova, Praha. 2006
7. UJHELYIOVÁ, Z., 2001. Bigeche č.2: Projektové vyučovanie v biológii. MPC Prešov, 2001.
8. VALENTA, J., KASÍKOVÁ, H. a kol. 1993. Pohledy: projektová metóda ve škole a za školou. IPOS ARTAMA, Praha. 1993 ISBN: 80-7068-066-0

Internetové zdroje

7. Bigeche č.2 [online]. Analýza učiva - Metodicko pedagogické centrum Prešov, [cit. 20.2.2009]. Dostupné na [www: ww.mcpcp.sk/downloads/Publikacie/BIGEACHE/Bigeche2.doc](http://www.mcpcp.sk/downloads/Publikacie/BIGEACHE/Bigeche2.doc)
8. Kaštieľ v Snine [online]. wikipedia.sk, [cit. 25.2.2014]. Dostupné na [www: http://sk.wikipedia.org/wiki/Ka%C5%A1tie%C4%BE_v_Snine](http://sk.wikipedia.org/wiki/Ka%C5%A1tie%C4%BE_v_Snine)
9. Kaštieľ Snina [online]. google.com, [cit. 25.2.2014]. Dostupné na [www: http://www.centire.com/sites/default/files/kastiel_snina_big.jpg](http://www.centire.com/sites/default/files/kastiel_snina_big.jpg)
10. Mapa Horný Zemplín [online]. google.com, [cit. 25.2.2014]. Dostupné na [www: http://www.iz.sk/images/maps/mapa-region-sr-horny-zemplin.png](http://www.iz.sk/images/maps/mapa-region-sr-horny-zemplin.png)
11. Múzeum Andyho Warhola v Medzilaborciach [online]. google.com, [cit. 25.2.2014]. Dostupné na [www: http://www.slovakregion.sk/files/node_images/horny_zemplin_-_muzeum_andyho_warhola_v_medzilaborciach.jpg](http://www.slovakregion.sk/files/node_images/horny_zemplin_-_muzeum_andyho_warhola_v_medzilaborciach.jpg)
12. Na školský výlet vlakom do múzeí a galérií za pár centov [online]. slovakrail.sk, [cit. 26.3.2014]. Dostupné na [www: http://www.slovakrail.sk/sk/aktuality/na-skolsky-vylet-vlakom-do-muzei-a-galerii-za-par-centov.html](http://www.slovakrail.sk/sk/aktuality/na-skolsky-vylet-vlakom-do-muzei-a-galerii-za-par-centov.html)

13. Oravský región (Orava) [online]. Slovakia.travel.sk, [cit. 20.2.2014]. Dostupné na www: <http://slovakia.travel/oravsky-region-orava>
14. Orava (región) [online]. Wikipedia.sk, [cit. 20.2.2014]. Dostupné na www: [http://sk.wikipedia.org/wiki/Orava_\(regi%C3%B3n\)](http://sk.wikipedia.org/wiki/Orava_(regi%C3%B3n))
15. Oravské hradné bralo [online]. Wikipedia.sk, [cit. 20.2.2014]. http://sk.wikipedia.org/wiki/Oravsk%C3%A9_hradn%C3%A9_bralo
16. Oravský hrad. Oravský Podzámok [online]. muzeum.sk, [cit. 20.2.2014]. Dostupné na www: http://www.muzeum.sk/?obj=hrad&ix=oh_ompoh
17. Oravský hrad. [online]. wikipedia.sk, [cit. 20.2.2014]. Dostupné na www: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/13/%C3%81rva_-_Castle.jpg
18. Oravský hrad v rannom opare. [online]. google.com, [cit. 20.2.2014]. Dostupné na www: <http://www.ttstudio.sk/photos/oravsky-hrad-v-rannom-opare-1849.jpg>
19. Príloha 2. Organizačné spôsoby a metódy výučby [online]. statpedu.sk, [cit. 2.5.2014]. Dostupné na www: http://www2.statpedu.sk/buxus/generate_page.php_page_id=725.html
20. Slovensko [online]. google.com, [cit. 1.3.2014]. Dostupné na www: <https://www.medy.sk/data/obrazky/slovensko-mapa-001.jpg>
21. Snina [online]. wikipedia.sk, [cit. 1.3.2014]. Dostupné na www: <http://sk.wikipedia.org/wiki/Snina>
22. Socha Hercula [online]. google.com, [cit. 25.2.2014]. Dostupné na www: <http://www.magistra-historia.sk/wp-content/uploads/2014/04/ka%C5%A1tie%C4%BE-Snina.jpg>
23. Z histórie sninského kaštieľa [online]. mskssnina.sk, [cit. 25.2.2014]. Dostupné na www: <http://www.mskssnina.sk/o-katieli/historia-katiea>

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha 1 Učebný text - Oravský región

Príloha 2 Učebný text - Oravský hrad

Príloha 3 Učebný text - Horný Zemplín

Príloha 4 Učebný text - Sninský kaštieľ

Príloha 5 Záznamový hárok Oravský hrad a Sninský kaštieľ

Príloha 6 Ponuka železníc

Príloha 7 Leták

Príloha 8 Informovaný súhlas rodičov

Príloha 9 Fotografie z exkurzie na Oravskom hrade

Príloha 10 Žiacka powerpointová prezentácia Sninský kaštieľ

Príloha 11 Žiacka powerpointová prezentácia Oravský hrad

UČEBNÝ TEXT- ORAVSKÝ REGIÓN (ORAVA)

Lokalizácia: Žilinský kraj, okres Dolný Kubín, Medzibrodie nad Oravou

GPS: N49°14'42" E19°20'46"

Okresy: Dolný Kubín, Námestovo, Tvrdošín.

Orava leží v severozápadnej časti Slovenska pri štátnej hranici s Poľskom. Orava sa rozprestiera v severozápadnej časti Slovenska v Žilinskom kraji. Leží tu jeho najsevernejší bod: Babia hora (obec Oravská Polhora) na štátnej hranici s Poľskom. Os regiónu tvorí **rieka Orava**. Umelé vodné plochy reprezentuje **Oravská priehrada a Vyrovňavacia nádrž Tvrdošín**. Z prírodných jazier sú to Roháčske plesá. Historickou a technickou zaujímavosťou sú **tajchy**.

Územie regiónu sa vnútorne rozdeľuje na dve časti:

- Horná Orava - z nej sa ešte vyčleňuje jej severná časť Biela Orava (región).
- Dolná Orava

Z prírodného hľadiska má Orava takmer všetko. Malá Fatra, Chočské vrchy a najmä Západné Tatry - **Roháče** sú rajom pre peších turistov i cyklistov. Milovníci pešej turistiky obľubujú najmä v lete turistiku v Roháčoch a prechody západotatranského hrebeňa. Prechádzky v okolí Oravíc, výstupy na Babiú horu či Veľký Choč patria takisto k turistickým lahôdkam.

Aj zimné mesiace sú čarovné na Orave. **Zjazdové lyžovanie** v Zubercoch a jeho okolí alebo na Kubínskej holi, či bežecké túry Skorušinskými vrchmi alebo Oravskou Magurou sú známe medzi milovníkmi lyžovania nielen zo Slovenska, ale aj z okolitých krajín.

Orava je bohatá aj na stavebné pamiatky, s ktorými sa možno stretnúť takmer v každej obci. Najcennejšou je **Oravský hrad** vypínajúci sa na skale nad riekou Orava.

Vo viacerých oravských dedinkách sa možno dodnes stretnúť s pamiatkami ľudovej architektúry, z ktorých najcennejšia je **pamiatková rezervácia ľudovej architektúry v Podbieli a múzeum v prírode v Zubercoch**. Najvýznamnejšími predstaviteľmi sakrálnej architektúry sú **drevené kostoly** v Tvrdošíne, Leštínach a Istebnom. Najlepším miestom na rekreáciu pri vode je **Oravská priehrada**.

Z ekonomického hľadiska patrí Orava v súčasnosti medzi priemerné až chudobnejšie regióny, avšak s bohatými možnosťami v oblasti turistického ruchu. Patrí k najpríťažlivejším slovenským regiónom. Najväčšie pracovné možnosti sú v mestách Dolný Kubín, Nižná, Námestovo, Trstená, Tvrdošín.

Zdroje:

<http://slovakia.travel/oravsky-region-orava>

[http://sk.wikipedia.org/wiki/Orava_\(regi%C3%B3n\)](http://sk.wikipedia.org/wiki/Orava_(regi%C3%B3n))

Obrázok 1 Mapa Slovensko - Orava

Prameň: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a9/Slovakia_Orava.gif

Obrázok 2 Mapa Oravy

Prameň: http://www.cbs.sk/ice_media/17300d7630df6428ac28cda2e97fc146/orava.jpg

UČEBNÝ TEXT- ORAVSKÝ HRAD

Lokalizácia: Žilinský kraj, okres Dolný Kubín, Oravský Podzámok

GPS: N49°15'43" E19°21'31"

Jednou z **najväčších turistických atrakcií** severného Slovenska je **Oravský hrad**, vybudovaný ako „orlie hniezdo“ **na skale nad riekou Orava v Oravskom Podzámku**. Bol župným hradom a sídlom oravského panstva, ku ktorému patrila takmer celá Orava. Podobne ako mnohé iné na Slovensku začali pravdepodobne budovať na mieste starého dreveného hrádku po tatárskom vpáde v roku 1241. Skalný hrad pôvodne postavili v románskom a gotickom slohu, neskôr ho **renesančne a neogoticky prestavali**.

Hrad tvorí komplex budov sledujúcich tvar hradnej skaly. V roku 1556 sa hrad dostal do rúk **Thurzovcom**, ktorí uskutočnili jeho najrozsiahlejšiu prestavbu. V roku 1611 dostal Oravský hrad svoju dnešnú podobu.

Po vymretí Thurzovcov mal viacerých majiteľov, ktorí sa oň veľmi nestarali. Najväčšia katastrofa však hrad postihla v roku 1800, keď **vyhorel** a pre svojich správcov sa stal nepotrebným. Pálffyovci (poslední majitelia) sa pokúsili o čiastočnú romantickú úpravu. K rozsiahlejším rekonštrukčným prácam na záchranu hradu sa pristúpilo až po druhej svetovej vojne v rokoch 1953 - 1968. Interiér budov sa zachoval z čias gotiky, renesancie a romantizmu. Najzachovalejší je interiér kaplnky so zariadením z roku 1752.

Dnes hradný areál tvorí pozoruhodný komplex dolného, stredného a horného hradu s palácami, opevnením a vežami. Návštevníkov zaujme prepojenie **troch vstupných brán s tunelom**, pod ktorým sa nachádzajú **podzemné chodby**.

V priestoroch hradu sídli **Oravské múzeum s viacerými expozíciami**. V najstarších priestoroch horného hradu je inštalovaná **archeologická** expozícia.

Prírodovedná expozícia umiestnená na dolných poschodiach v strednom hrade a na hornom poschodí stredného hradu sa nachádza **etnografická** expozícia.

Historickú expozíciu tvorí komplex stredovekých a renesančných stavieb hradu a ich pôvodné zariadenie. Prehliadky hradu patria vďaka viacerým **krátkym predstaveniam** medzi **najživšie na Slovensku**.

V poslednom období sú čoraz populárnejšie **nočné prehliadky** hradu v hlavnej turistickej sezóne spestrené o rôzne divadelné predstavenia a strašidelné výjavy.

Oravské hradné bralo je geomorfologický útvar vysoký 112 metrov. Patrí do **Oravskej vrchoviny**. Bralo bolo osídlené už v praveku a od 13. storočia na ňom stojí súčasný hrad. Od roku 1974 patrila medzi slovenské **prírodné pamiatky** a v roku 2001 bol jej štatút zmenený na **národnú prírodnú pamiatku**. Celková výmera chráneného územia 4. stupňa je 36 200 m². Okrem kultúrnej a geologickej hodnoty je predmetom ochrany aj vápnomilná vegetácia, najmä **lišajníky**.

Zdroje:

<http://www.oravskyhrad.sk>

<http://slovakia.travel/oravsky-hrad>

http://sk.wikipedia.org/wiki/Oravsk%C3%A9_hradn%C3%A9_bralo

Oravský hrad. Oravský Podzámok. http://www.muzeum.sk/?obj=hrad&ix=oh_ompoh

Obrázok 1 Oravský hrad

Prameň: <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/13/%C3%81rva - Castle.jpg>

Obrázok 2 Oravské hradné bralo

Prameň: <http://www.ttstudio.sk/photos/oravsky-hrad-v-rannom-opare-1849.jpg>

UČEBNÝ TEXT- HORNÝ ZEMPLÍN

HORNÝ ZEMPLÍN je súčasťou Prešovského samosprávneho kraja (PSK), ktorý sa nachádza v severovýchodnej časti Slovenskej republiky. Tvoria ho okresy Humenné, Medzilaborce, Snina, Vranov nad Topľou, Stropkov a z okresu Michalovce len obec Strážske. Zo severu susedí s Poľskom, zo západu so Šarišom a na juhu prechádza do regiónu Dolný Zemplín. Jeho východná strana tvorí hranicu s Ukrajinou.

Obrázok 1 Mapa Slovensko – Horný Zemplín

Prameň: <http://www.iz.sk/images/maps/mapa-region-sr-horny-zemplin.png>

Územie Horného Zemplína pokrývajú Bukovské vrchy a Laborecká vrchovina. V južnej časti tohto regiónu vystupujú Vihorlatské vrchy, ktorých chrbát oddeľuje región od regiónu Dolného Zemplína. Územím Horného Zemplína pretekajú rieky Hornád, Laborec, Latorica, Olka a Cirocha. Najvyšším bodom regiónu je trojhoričný vrch Kamenec 1221 m.n.m. v Bukovských vrchoch.

Najatraktívnejšou časťou regiónu sú Bukovské vrchy kde sa nachádza **Národný park Poloniny** so svojimi rozľahlými bukovými a jedľovo-bukovými lesmi a pralesmi Stučica, Rožok a Havešová zapísanými na zozname svetového prírodného dedičstva UNESCO. Hlavným východiskom pre návštevu Polonín je **obec Nová Sedlica**, v ktorej sa nachádza niekoľko objektov tradičnej ľudovej architektúry. Turistická vybavenosť je primeraná odľahlosti a nedostupnosti tohto regiónu.

Návštevníci si môžu oddýchnuť pri vodnej priehrade **Domaša**. Známe sú aj **Medzilaborce s ich Múzeom moderného umenia Andyho Warhola**. Múzeum vzniklo 1. septembra 1991 ako prvé vo svete a ešte stále jediné v Európe. Okrem výstavných aktivít dominuje v múzeu prezentačná, vzdelávacia, poradenská, vedecko-výskumná činnosť v oblasti súčasného výtvarného umenia, muzeoedukológie. Zemplín zdobí množstvo **drevených kostolíkov** s vysokou historickou a umeleckou hodnotou.

Zdroje:

<http://www.slovakregion.sk/region-horny-zemplin>

<http://gotocarthia.sk/karpatska-turistika/cyklotrasy/cykliticky-chodnik-ikon/>

Obrázok 2 Starinská priehrada

Prameň: <http://img.topky.sk/cestovky/big/235257.jpg/priroda-den-horny-zemplin0-Europa.jpg>

Obrázok 3 Drevený kostolík z Novej Sedlici

Prameň: <http://gotocarpattia.sk/wp-content/gallery/nova-sedlica/k-nova-sedlica-humenne-02.jpg>

Obrázok 3 Múzeum Andyho Warhola

Prameň: http://www.slovakregion.sk/files/node_images/horny_zemplin_-_muzeum_andyho_warhola_v_medzilaborciach.jpg

UČEBNÝ TEXT- SNINSKÝ KAŠTIEĽ

Lokalizácia: Prešovský kraj, okres Humenné, Snina

Kaštieľ v Snine je klasicistická budova kaštieľa v Snine, ktorá vznikla prestavbou pôvodnej drevenej budovy v roku 1781 pre grófkou Teréziu van Dernáthovú.

Po grófkinej smrti jej synovia predali v roku 1799 Sninu aj s kaštieľom Jozefovi Rhollovi, baníckemu a hutníckemu podnikateľovi. Rholl nechal odliat' aj tri **Herkulove sochy**, z ktorých jedna je dodnes na nádvorí kaštieľa.

Rhollovci, ako podnikatelia nestatkárskeho pôvodu, sa usadili v Snine, kde **Jozef Rholl** dostal do zálohu od Vandernatovcov kaštieľ, ktorý pre potreby rodiny dostaval a moderne vybavil. **Výstavba kaštieľa bola ukončená v roku 1800, po 20 rokoch od jej začiatku výstavby.** Jeho poloha bola situovaná južnejšie od existujúcej drevenej kúrie tak, aby priečelie bolo kolmo orientované na cestu, ktorá sa stala novou cestou pre vstup do mesta z Humenného, namiesto dovtedajšej cez Tablu. Následne bola stará kúria rozobratá a v jej bezprostrednom okolí boli postavené murované sýpky. Ku kaštieľnemu komplexu pribudol ešte tzv. malý kaštielik pre služobníctvo. Touto výstavbou vnútorný areál kaštieľa nadobudol obdĺžnikový tvar so starobyľou studňou /dnes prekrytá budovou z druhej polovice 20. storočia/ a fontánou so sochou Herkula z roku 1841. Dva rybníky za kaštieľom, ktoré patrili pôvodne k majeru, boli spojené do jedného a stali sa súčasťou rozsiahleho kaštieľneho parku.

Po Štefanovi Rhollovi, ktorý nemal mužského potomka sa v roku 1857 stala dedičkou kaštieľa jeho dcéra Klára, vydatá za grófa Teodora Čákiho. Klára a jej manžel Teodor Csáky sa spravovaniu majetku v Snine nevenovali, a tak sa Klára po smrti manžela v roku 1855 dostala do finančných problémov. V roku 1858 celý sninský majetok zaťažila hypotékou vo výške 175 500 zlatých v Rakúskej národnej banke vo Viedni. Po jej smrti v roku 1870, jej dedičia kaštieľ s celým veľkostatkom v roku 1872 odstúpili Rakúskej sprostredkovacej banke.

V roku 1865 kaštieľ kúpil gróf Coburg z Belgicka a po ňom gróf Štefan Ocskay. Belgický majiteľ veľa investoval do nového vybavenia kaštieľa. Hneď po jeho dokúpení nakúpili prikrývky, bielizeň, kúpeľňové náčinie, kávové a čajové súpravy, stoly a kuchynské prístroje, riady – celkom 226 položiek v sume 2 012 zlatých. V dvojpodlažnej budove kaštieľa sa nachádzalo okolo 20 miestností, veľký salón, pánske a host'ovské izby, jedáleň a kuchyňa s komorou. Len samotný nábytok v kaštieli bol v roku 1885 ocenený sumou 5 951 zlatých. Veľa investoval i do priláhlého parku, predovšetkým do nákupu a výsadby cudzokrajných drevín. Belgický princ Filip Eugen Sachsen Koburg pravdepodobne Sninu ani nikdy nenavštívil. V roku 1888 sa so svojou manželkou Máriou Hohenzollern rozhodol veľkostatok v Snine predať. Novým majiteľom v tom istom roku sa stal Štefan Ocskay z Budapešti. Pôvodný majiteľ z kaštieľa odš'ahoval všetok inventár, ktorý doň nakúpil.

Napokon v roku 1917 bol predaný celý majetok vrátane kaštieľa Zemplínskemu lesnému hospodárstvu, účastinnej spoločnosti so sídlom v Ružomberku, za pol milióna korún, ktorá ho vlastnila do znárodnenia po druhej svetovej vojne.

Zdroje:

<http://www.mskssnina.sk/o-katieli/historia-katiea>

http://sk.wikipedia.org/wiki/Ka%C5%A1tie%C4%BE_v_Snine

Obrázok 1 Sninský kaštieľ

Prameň: http://www.centire.com/sites/default/files/kastiel_snina_big.jpg

Obrázok 2 Socha Hercula

Prameň: <http://www.magistra-historia.sk/wp-content/uploads/2014/04/ka%C5%A1tie%C4%BE-Snina.jpg>

Príloha 5 Záznamový hárok Oravský hrad a Sninský kaštieľ

Záznamový hárok _ exkurzia Oravského hradu a Sninského kaštieľa

Meno:

1. Zaznač na mapke Slovenska geografickú polohu Oravského hradu a miesto svojho bydliska.
2. Označ na mapke navštívený región (Orava) a domovský región (Horný Zemplín).

Obrázok 1 Slovensko

Prameň: <https://www.medy.sk/data/obrazky/slovensko-mapa-001.jpg>

3. V akej nadmorskej výške sa nachádzajú tieto objekty?

Oravský hrad

Sninský kaštieľ.....

4. V ktorých obciach alebo mestách sa nachádzajú navštívené objekty? Stručne ich charakterizuj.

Oravský hrad

Sninský kaštieľ.....

5. V ktorom storočí boli tieto objekty postavené?

Oravský hrad

Sninský kaštieľ.....

6. Stručne charakterizuj históriu Oravského hradu a jeho historický a súčasný význam.

.....

.....

.....
.....

7. Stručne charakterizuj históriu Sninského kaštieľa a jeho historický a súčasný význam.

.....
.....
.....

8. V akom slohu sú objekty postavené?

Oravský hrad
Sninský kaštieľ.....

9. Ktorý panovník alebo majiteľ sa zaslúžil o jeho najväčší rozvoj hradu a kaštieľa a ako?

Oravský hrad
.....
Sninský kaštieľ.....

10. Ktorá rieka preteká mestom/obcou, v ktorej sa nachádza hrad alebo kaštieľ?

Snina:.....
Oravský Podzámok:.....

11. Charakterizuj okolitú prírodu.

Oravský hrad
.....
Sninský kaštieľ.....

12. V čom sú tieto objekty jedinečné a ako tieto pamiatky ovplyvňujú rozvoj turizmu v danom regióne?

Oravský hrad
.....
Sninský kaštieľ.....

13. Koľko návštevníkov prichádza ročne na prehliadku daného hradu /kaštieľa?

Oravský hrad
Sninský kaštieľ.....

14. Sem si napíš 5 vecí, ktoré sa Ti na hrade a v kaštieli najviac páčili.

Oravský hrad	Sninský kaštieľ

Na školský výlet vlakom do múzeí a galérií za pár centov

BRATISLAVA – Už siedmy rok môžu školy využiť výraznú zľavu a ísť na školský výlet do múzeí a galérií vlakom za pár centov. Jednodňový výlet z ktoréhokolvek miesta na Slovensku, bez ohľadu na precestovanú vzdialenosť, môžu absolvovať žiaci a študenti do 15 rokov. Cena za cestu vlakom je len 30 centov za každých začatých 50 km pre každého žiaka. Sprievod detí cestuje zadarmo. Ponuku je možné využiť každý utorok, v stredu, vo štvrtok a v sobotu do soboty 12. apríla 2014. Do projektu je zapojených 17 galérií a 57 múzeí v pôsobnosti Ministerstva kultúry a VÚC.

- Minimálny počet detí v skupine je 10 + 1 dospelý vedúci. Na každú ďalšiu skupinu 10 detí (aj neúplnú) má nárok na bezplatnú prepravu 1 dospelý sprievodca.
- Preprava musí byť vopred ohlásená a schválená na objednávkovom formulári, ktorý je zverejnený na www.slovakrail.sk
- Pri ceste späť je nutné mať formulár potvrdený navštíveným múzeom/galériou.
- Spoločný spiatočný cestovný lístok platí len v deň návštevy múzea/galérie.
- Ponuka platí vo všetkých vlakoch Železničnej spoločnosti Slovensko (ZSSK), okrem vlakov EuroCity (EC) a InterCity (IC). Túto ponuku nie je možné využiť vo vlakoch súkromného dopravcu od stanice Bratislava Nové mesto po Komárno.
- Vstupné do múzeí a galérií je individuálne a je potrebné ho prekonzultovať v konkrétnom múzeu alebo galérii.

Vlakom do múzeí a galérií ZSSK s partnermi pripravuje dvakrát do roka – na jar a na jeseň. V apríli 2013 ZSSK realizovala 315 prepráv a prepravila vyše 17 tisíc cestujúcich. V septembri 2013 bolo uskutočnených 365 prepráv a prepravených bolo vyše 20 tisíc cestujúcich.

Najväčší záujem je o hlavné mesto Bratislavu, krajské mestá, prípadne známe múzeá dobre dostupné pri železničnej trati. Medzi najnavštevovanejšie múzeá patrilo Slovenské národné múzeum po celom Slovensku, Slovenská národná galéria, Slovenské technické múzeum Košice, Múzeum SNP Banská Bystrica, Literárne múzeum Martin. V roku 2013 priemerná precestovaná vzdialenosť na jedno dieťa (cesta tam a späť) dosahovala 150 km.

Ako postupovať pred prepravou

1. Škola kontaktuje múzeum/galériu zo zverejneného zoznamu a dohodne si termín návštevy.
2. Po potvrdení termínu návštevy múzea/galérie škola vyplní objednávkový formulár.
3. Kompletne vyplnený formulár (vo formáte.doc) zašle na e-mailovú adresu muzeum@slovakrail.sk.
4. Železničná spoločnosť Slovensko (ZSSK) schváli, potvrdí prepravu a zašle škole potvrdený formulár o schválení prepravy (vo formáte .pdf). V prípade prekročenia kapacity plánovaného vlaku ZSSK zabezpečí inú prepravu po dohode s kontaktnou osobou školy, prípadne prepravu odriekne.
5. Potvrdeným formulárom o schválení prepravy sa škola preukáže pri nákupe cestovných dokladov a následne pri kontrole cestovných dokladov vo vlaku.
6. Pri návšteve múzea/galérie je škola povinná nechať si formulár potvrdiť pečiatkou, podpisom a dátumom navštíveného múzea/galérie.

Ako sa preukázate vo vlaku

Pri ceste tam cestovnými lístkami a formulárom potvrdeným ZSSK a školou. Pri ceste späť cestovnými lístkami a formulárom potvrdeným ZSSK, školou a navštíveným múzeom/galériou.

Dôležité informácie

Z kapacitných dôvodov je nevyhnutné objednať si každú prepravu najneskôr 3 pracovné dni pred plánovanou cestou na e-mailovej adrese:

muzeum@slovakrail.sk (denne od 8.00 h do 15.00 h)

Schválenie prepravy dopravcom nie je súhlasom s prepravou osôb nespĺňajúcich podmienky akcie.

Škola zodpovedá za to, že skupina ako celok, ako aj jednotliví účastníci skupiny spĺňajú podmienky akcie.

Vedúci skupiny vo vlaku je povinný predložiť potvrdzujúci formulár so súhlasom ZSSK s počtom žiakov/sprievodcov (s pečiatkou školy) a menom zodpovedného vedúceho. Ten na požiadanie oprávneného zamestnanca ZSSK musí predložiť preukaz totožnosti.

* * * *

Železničná spoločnosť Slovensko, a. s. (ZSSK) zabezpečuje osobnú železničnú dopravu na Slovensku. Stopercentným akcionárom ZSSK je Slovenská republika prostredníctvom Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR, ktorá si zmluvne objednáva a platí služby vo verejnom záujme v osobnej železničnej doprave. Prioritnú časť majetku tvoria železničné koľajové vozidlá (rušne, vozne, vlakové súpravy). Spoločnosť vznikla v roku 2005 a je jedným z troch nástupníckych podnikov jednotných železníc (popri Železničiach SR a Železničnej spoločnosti Cargo Slovakia). Zamestnáva takmer 5800 ľudí, a odvezie vyše 42 miliónov ľudí za rok.

ZSSK denne vypravuje v priemere 1417 vlakov, v roku 2014 zrealizuje 29,6 milióna vlakových kilometrov (vlkm) na základe zmluvy so štátom a 1,2 milióna vlkm komerčných IC vlakov. Ročné náklady rádovo dosahujú 380 miliónov eur. Dotácia štátneho rozpočtu pre rok 2014 je zálohovo určená na 197,5 milióna eur, celkové zúčtovanie vrátane doplatku sa zrealizuje až po účtovnej uzávierke daného roka.

Informácie o osobnej železničnej doprave:

Kontaktné centrum 18 188, alebo +421 2448 58 18 (pri volaniach zo zahraničia) zákaznícke centrá v 12 mestách alebo osobné pokladnice v staniaciach www.slovakrail.sk alebo www.facebook.com/slovakrail, info@slovakrail.sk

Mgr. Jana Morháčová

riaditeľka

Odbor komunikácie

Železničná spoločnosť Slovensko, a. s. (ZSSK)

Rožňavská 1

832 72 Bratislava 3

<http://www.slovakrail.sk/sk/aktuality/na-skolsky-vylet-vlakom-do-muzei-a-galerii-za-par-centov.html>

Potulky po Slovensku

Oravský hrad

22. 3. 2014 - sobota
4²⁰ železničná stanica-mesto

Poplatok: 7,5 €

Prihlášky: do 21.03.2014 - 12⁰⁰

- 4³⁵ odchod vlakom do Košíc
- 7¹⁰ návšteva námestia - Dóm svätej Alžbety
- 8⁰⁸ opäť vlakom cez Kysak, Spišskú Novú Ves, Poprad-Tatry, Liptovský Mikuláš
- 11⁰⁰ prestup v Kráľovanoch na Oravskú strelu a konečne Oravský Podzámok
- 12³⁰ prehliadka Oravského hradu - pozor na Dracula, ale o tom potom
- 15⁰⁰ krátky rozchod podľa chuti - kto jesť, kto piť a niekto aj niečo kúpiť
- 15⁴⁰ odchod vlakom po tej istej trase až do Sniny
- **príchod 23¹⁰** - železničná stanica Snina - mesto

[Detská organizácia Fénix - Hviezdoslavova]
[Centrum voľného času Snina]

[Info: Mgr. Marek Minčič 0914 329 883, facebook: Marek Minčič POH]

Obrázok 1 Leták

Autor: Marek Minčič

Vec: Informovaný súhlas - organizovanie hromadnej školskej akcie

V zmysle § 30 ods. 7 zákona č.245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov a podľa § 7 ods. 1 vyhlášky č. 320/2008 Z. z. o základnej škole

Vás informujeme o organizovaní hromadnej školskej akcie:

Názov akcie: Vlakom do múzeí a galérií – **Oravský hrad**

Termín akcie: 27. marca. 2013 /štvrtok/

Náklady na akciu: 7,50- €

Poistenie: poistenie v rámci školy

Program akcie: 27. marca 2014

- **4³⁰ zraz** na železničnej stanici **Snina - zastávka** /v meste/
- presun vlakom na Oravu, návšteva Oravského hradu, bližšie info:
www.oravskemuzeum.sk,
facebook: <https://www.facebook.com/marek.mincicpoh>
- **23¹³ príchod** do Sniny – železničná stanica **Snina - zastávka**

Doplňujúce informácie o akcii (najmä potrebné ošatenie, výbava a výstroj): preukaz poistenca, malý ruksak /na jedlo a pitie/, pršíplášť alebo nepremokavú bundu, vreckové na obed/ ak ho nemáte pribalený/.

Vaše dieťa bolo poučené o ochrane prírody, správaní sa v prírode a v dopravných prostriedkoch, bezpečnom a slušnom správaní sa v múzeu a o tom, že je povinné dodržiavať školský poriadok, riadiť sa pokynmi triedneho učiteľa a správať sa tak, aby neohrozilo svoju bezpečnosť a bezpečnosť svojich spolužiakov. Opätovne bude poučené v deň exkurzie.

Prehlasujem, že v prípade poškodenia majetku mojím dieťaťom počas školskej exkurzie, spôsobenú škodu plne uhradím. Ďalej súhlasím s tým, že pri závažnom porušení vnútorného poriadku školy, resp. nerešpektovaní pokynov triedneho učiteľa súhlasím s predčasným ukončením pobytu môjho syna/dcéry a zabezpečím jeho/jej prepravu domov z exkurzie na vlastné náklady.

Prehlasujem, že môj syn/dcéra nemá žiadny závažný zdravotný problém a nie je u neho/nej potrebný osobitný režim, resp. v prípade akéhokolvek zdravotného problému uveďte tento problém na konci návratky.

Som si vedomý/á, že napriek môjmu poučeniu i poučeniu triedneho učiteľa môže dôjsť k úrazu alebo iným nepredvídaným skutočnostiam.

vedúci akcie

Vyjadrenie zákonného zástupcu:

Svojím podpisom potvrdzujem, že som bol informovaný o organizovaní hore uvedenej hromadnej školskej akcie. V súlade s § 2 písm. y) zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov potvrdzujem, že som bol riadne poučený o dôsledkoch môjho súhlasu. S tým, aby sa tejto akcie zúčastnil môj syn/dcéra*)

Meno a priezvisko žiaka: meno priezvisko

Dátum a miesto narodenia: dátum

Trieda: trieda

súhlasím / nesúhlasím*)
* nehodiace sa prečiarknite

V Snine dňa: 25. marca 2014

Meno a podpis zákonného zástupcu: priezvisko a meno podpis

Telefón: mobil

Zdravotný problém: áno / nie*) V prípade áno, tu popíšte:
* nehodiace sa prečiarknite

Príloha 9 Fotografie z exkurzie na Oravskom hrade

Obrázok 1 Vstup do hradu
Autor: Marek Minčič

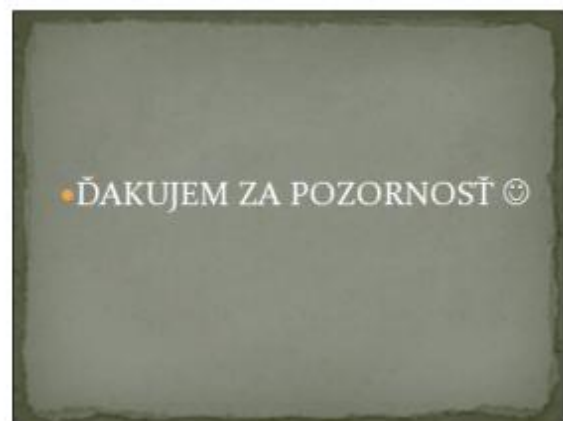
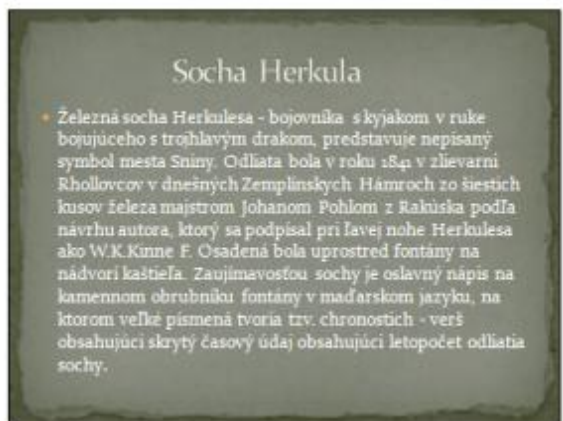
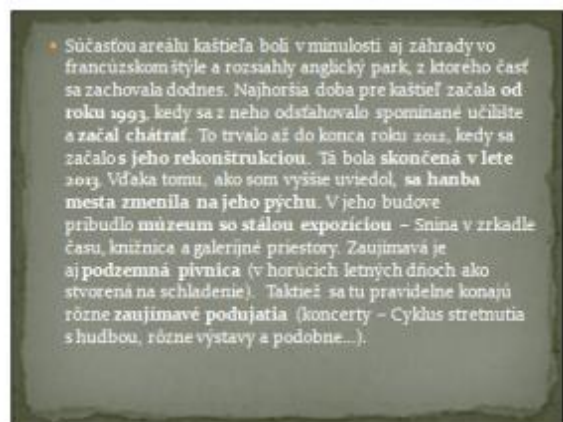

Obrázok 2 Schodisko
Autor: Marek Minčič

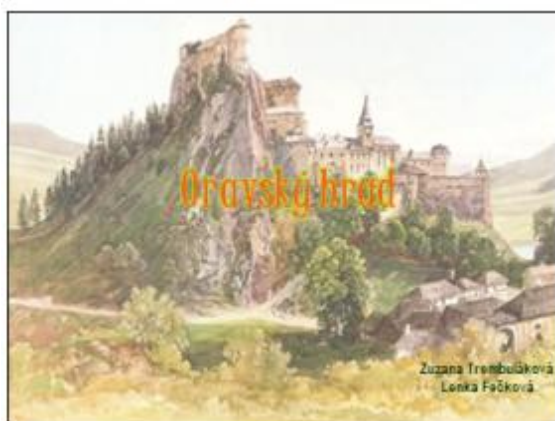

Obrázok 3 Nádvorie
Autor: Marek Minčič

Príloha 10 Žiacka powerpointová prezentácia Sninský kaštieľ

Príloha 11 Žiacka powerpointová prezentácia Oravský hrad

Obsah

- Úvod
- Poloha
- Hrad
- Zaujímavosti
- Múzeum na hrade
- Záver
- Zdroje informácií

Úvod

Toto miesto už určite navštívil ne jeden z nás. Dobré vieme, že tu dlhé stáročia stráži krajinu jeden z najkrajších hradov Slovenska.

Ale viete,

- že hrad odolával nie len ohňu, ale aj porušeniu skalných hornín, na ktorých je postavený?
- že toto miesto prilákalo aj známeho upíra DRACULU a dokonca aj samotného ČERTA?

Pozorne počúvajte, povieme vám, ako to naozaj bolo.

Poloha

Oravské hradné bralo patrí do Oravskej vrchoviny a nachádza sa:

- na severe Slovenska (40 km od hranice s Poľskom),
- v katastrálnom území obce **Oravský Podzámok** (okres Dolný Kubín),
- vedľa toku rieky **Orava**,
- v **bradlovom pásme**, ktoré sa tiahne cez Slovensko.

Poloha

Hrad

1267 – prvá písomná historická zmienka – kráľovský majetok

Juraj Thurzo (gróf) – posledný majiteľ

1800 - hrad vyhorel

19. a 20. stor. – oprava hradu

Súčasnosť – Oravské múzeum

Predstava o tom ako človek postavil hrad na takej vysokej skale je neuveriteľná, a preto vznikali o nej rôzne mýty. Jeden z nich hovorí o tom, že stavba bola objednávkou u samotného čerta.

Zaujímavosti

- **2001**

Územie brala vyhlásené za národnú prírodnú pamiatku. Predmetom ochrany je aj vápnomilná vegetácia, najmä lišajníky.

- **1922**

Na hrade bola nakrúcaná prvá čiernobiela verzia filmu Dracula.

Múzeum na hrade

- **Expozície:**

Prírodovedná expozícia je rozdelená na dve časti - Fauna a flóra Roháčov a Oravská priehrada.

Archeologická expozícia sa venuje pravekej minulosti osídlenia Oravy

Etnografická expozícia má názov Rok na dedine a prezentuje oravské obce.

- Historická expozícia je tvorená pôvodným zariadením hradu a jeho stavbou.

- Oravský hrad je súčasťou Oravského múzea OM Dolný Kubín

Záver

Vďaka tejto prezentácii sme mohli bližšie preskúmať tajomstvá mohutnej skaly, na ktorej stojí úžasný Oravský hrad. Pohľadom na obrovské bralo je len ťažké uveriť, že ide o stavbu človeka. Dúfame, že sa vám naša prezentácia páčila a že ste sa od nás niečo nové a zaujímavé dozvedeli.

Zdroje informácií

- <http://sk.wikipedia.org/>
- <http://www.sazp.sk/>
- <http://dionysos.gssr.sk/>
- <http://korzar.sme.sk/>
- <http://www.muzeum.sk>
- <http://www.hrady.sk/>
- <https://www.google.sk/>